

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Henrik Jonasson

Nödvändigt eller nyttigt?

- En kritisk granskning av XS2A-bestämmelserna i PSD2 och dess förenlighet med begreppet nödvändig nyttighet

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Birgitta Nyström

Termin för examen: Period 1 HT2018

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	6
1.1 Introduktion och bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Perspektiv och metod	8
1.4 Avgränsning	9
1.5 Material och forskningsläge	10
1.6 Disposition	11
2 BETALNINGSMARKNADEN	13
2.1 Inledning	13
2.2 EU och den inre marknaden	13
2.3 Allmänt om betalningsmarknaden	15
2.4 Betaltjänstmarknaden	15
2.4.1 Inledning	15
2.4.2 Definitionen av begreppet betaltjänst	16
2.4.3 Betaltjänstmarknadens aktörer	17
2.4.4 Den svenska betaltjänstmarknaden	18
2.4.5 Konkurrensen på den svenska betaltjänstmarknaden	20
2.5 Sammanfattning	23
3 PAYMENT SERVICE DIRECTIVE 1	24
3.1 Inledning	24
3.2 Syfte och mål	24
3.3 Tillämpningsområde	25
3.4 Betalningsinstitut	26
3.5 Den fortsatta utvecklingen	28

3.6	Sammanfattning	29
4	PAYMENT SERVICE DIRECTIVE 2	30
4.1	Inledning	30
4.2	Syfte och mål	30
4.3	Ett bredare tillämpningsområde	31
4.4	Tillgång till kontosystem	32
4.5	Nya kategorier av betaltjänster	33
4.6	Open banking	35
4.7	Sammanfattning	37
5	KONKURRENSRÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER	39
5.1	Inledning	39
5.2	Relevant marknad	39
5.3	Dominerande ställning	41
5.4	Missbruk av dominerande ställning	43
5.4.1	Allmänt om missbruk av dominerande ställning	43
5.4.2	Leveransvägran	44
5.4.3	Kopplingsförbehåll	44
6	NÖDVÄNDIGA NYTTIGHETER	45
6.1	Allmänt om nödvändiga nyttigheter	45
6.2	The essential facilities doctrine	46
6.2.1	Inledning	46
6.2.2	Rättspraxis	47
6.2.2.1	United States v. Terminal Railroad Association of St. Louis	47
6.2.2.2	Associated Press v. United States	47
6.2.2.3	Otter Tail Power Co. v. United States	48
6.2.2.4	MCI Communications Corp. v. AT&T	48
6.3	Nödvändiga nyttigheter inom EU-rätt	49
6.3.1	Inledning	49
6.3.2	Tillämpning av begreppet inom EU-rätten	50
6.3.2.1	Sea Containers v. Stena Sealink	50
6.3.2.2	Oscar Bronner	50
6.3.2.3	Microsoft mot Kommissionen	51
6.4	Nödvändiga nyttigheter inom svensk rätt	52
6.4.1	Inledning	52
6.4.2	Tillämpning av begreppet i svensk rätt	53
6.4.2.1	MD 2007:26 Ekforsbolagen	53
6.4.2.2	Konkurrensverket Dnr 31/94, 241/94 samt 311/94 Luftfartsverket	54
6.4.2.3	Konkurrensverket dnr 389/96 Posten Sverige AB	55

6.4.2.4	Konkurrensverket dnr 1438/94 Göteborgs Båtmän AB	55
6.4.2.5	Konkurrensverket dnr 583/2016 FTI AB	56
6.5	Resonemanget bakom begreppet nödvändig nytthet	58
7	ANALYS	60
7.1	Inledning	60
7.2	Begreppet nödvändig nytthets tillämplighet på PSD2	62
7.3	PSD2:s förenlighet med begreppet nödvändig nytthet	63
7.4	Utredning av kontosystem utifrån begreppet nödvändig nytthet	65
7.4.1	Relevant marknad	66
7.4.2	De kontoförvaltande aktörernas marknadsställning	67
7.4.3	Kontosystem som nödvändig nytthet	68
7.5	Sammanfattande slutsatser	70
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	71
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	75

Summary

To operate in certain markets, it is sometimes a necessity to access certain infrastructure or facilities. The term essential facility has been used by practitioners since the beginning of the 20th century, to justify the need for such access. The essential facilities doctrine is the result of repeated use of the term essential facility in American court cases.

In European competition law, the use of the term essential facility began in the early 1990s. Since then, essential facility has become an established and recognized part of European competition law.

The rapid development of new technology has resulted in new and innovative ways of managing payments. Modern payment service users are getting accustomed to faster and easier ways of handling daily payments. Technological development has also resulted in new challenges for European legislators.

For the purpose of harmonizing the regulation of payment services in the internal market, the European Parliament and the Council of the European Union have adopted two payment service directives. The latest directive to have been adopted was Payment Service Directive 2. In this directive, the legislator has recognized the request from new payment service providers to access payment accounts and payment account information. With PSD2, account managing operators are forced, with the explicit approval of the user, to grant such new payment service providers access to their infrastructure.

This thesis examines the legal development in the field of payment services, with focus on the new “access to account”-regulations in PSD2. The examination is made by comparing the new regulations with the compatibility of the term essential facility.

Sammanfattning

För att bedriva verksamhet på vissa marknader är det ibland en nödvändighet att få tillgång till viss infrastruktur. Begreppet nödvändig nyttighet har använts av praktiker sedan början av 1900-talet för att i vissa fall rättfärdiga behovet av sådan tillgång. Doktrinen om nödvändiga nyttigheter är resultatet av den upprepade användning av begreppet nödvändig nyttighet inom amerikansk rättspraxis.

Inom den europeiska konkurrensrätten började begreppet nödvändig nyttighet att användas i början av 1990-talet. Sedan dess har begreppet blivit en etablerad och erkänd del av den europeiska konkurrensrätten.

Den snabba tekniska utvecklingen har resulterat i nya och innovativa metoder för att hantera betalningar. Moderna betaltjänstanvändare blir mer och mer vana vid snabba och enkla sätt att hantera sina dagliga betalningar. Den tekniska utvecklingen har även resulterat i nya utmaningar för den europeiska lagstiftningen på området.

I syfte att harmonisera regleringen inom området för betaltjänster på den inre marknaden har Europaparlamentet och rådet antagit två betaltjänstdirektiv. Det senaste direktivet att antas var Payment Service Directive 2, PSD2. I direktivet har lagstiftaren uppmärksammat en önskan från de nya betaltjänstleverantörerna om att få tillgång till betalkonton och kontoinformation. Med PSD2 tvingas de kontoförvaltande aktörerna på marknaden att, med ett uttryckligt godkännande från betaltjänstanvändaren, bevilja de nya betaltjänstleverantörerna tillgång till deras infrastruktur.

Den här framställningen innehåller en kritisk granskning av den rättsliga utvecklingen med fokus på PSD2:s bestämmelser om tillgång till kontosystem. Den kritiska granskningen sker genom en jämförelse av bestämmelserna i PSD2 med det konkurrensrättsliga begreppet nödvändig nyttighet.

Förord

Med detta examensarbete tar över 18år av skolgång slut.

Därför vill jag rikta ett tack till alla er som varit en del av dessa år.

Tack till alla er som hjälpt och stöttat.

Ett särskilt tack vill jag rikta till min familj, till min flickvän Louise och till alla mina vänner!

Jag vill också tacka min handledare och er som korrekturläst denna uppsats.

Tack!

Henrik Jonasson

Lund, 9 januari 2018.

Förkortningar

API	Application Programming Interface
Betaltjänstlagen	Lag (2010:751) om betaltjänster
Direktiv 2000/46/EG	Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/46/EG av den 18 september 2000 om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet
Direktiv 2006/48/EG	Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut
Direktiv 2009/110/EG	Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/110/EG av den 16 september 2009 om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet, om ändring av direktiven 2005/60/EG och 2006/48/EG och om upphävande av direktiv 2000/46/EG
EEG	Europeiska ekonomiska gemenskapen
EG	Europeiska gemenskaperna
EG-fördraget	Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen
EKSG	Europeiska kol- och stålgemenskapen
EMU	Ekonomiska och monetära unionen
EU	Europeiska unionen
Euratom	Europeiska atomenergigemenskapen
FEU	Fördraget om Europeiska unionen
FEUF	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
KL	Konkurrenslag (2008:579)
LVPS	Large Value Payment System
Maastrichtfördraget	Fördraget om Europeiska unionen

MD	Patent- och marknadsdomstolen
PSD1	Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/64/EG av den 13 november 2007 om betaltjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiven 97/7/EG, 2002/65/EG, 2005/60/EG och 2006/48/EG samt upphävande av direktiv 97/5/EG.
PSD2	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 av den 25 november 2015 om om betaltjänster på den inre marknaden, om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2009/110/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 och om upphävande av direktiv 2007/64/EG.
Romfördraget	Fördraget om upprättande av Europeiska Ekonomiska Gemenskapen
RPS	Retail Payment System
TPP	Third Party Provider
XS2A	Access to Account

1 Inledning

1.1 Introduktion och bakgrund

År 2010 beslutade Riksbanken att förnya och modernisera den svenska sedel- och myntserien.¹ Beslutet att förnya sedel- och myntserien fattades trots att utvecklingen tydligt går mot ett mer kontantfritt samhälle. År 2010 utgjorde kontantbetalningar cirka 39 procent av de vardagliga betalningarna i Sverige, år 2014 hade siffran sjunkit till cirka 20 procent.²

Den snabba tekniska utvecklingen har inneburit att den som lever år 2018 förväntar sig snabba och smidiga lösningar för att sköta sina betalningar. Samtidigt ställs det höga krav på betalningarnas säkerhet.³ Ny teknik och en ökad e-handel har gett upphov till en betaltjänstmarknad i förändring, där en ökad efterfrågan på skräddarsydda betalningslösningar leder till nya utmaningar för den rättsliga regleringen.⁴

Säkra och effektiva betaltjänster konstateras vara en förutsättning för en välfungerande betaltjänstmarknad och betaltjänsterna är av stor betydelse för både ekonomin och samhället.⁵ EU har som ett av sina huvudsakliga mål att skapa en inre marknad där det råder fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital.⁶ För att inrätta ett sådant frihandelsområde är det av stor vikt att den inre marknaden för betaltjänster fungerar väl och inte hindrar den inre marknaden i stort.⁷

Med anledning av betaltjänstmarknadens betydelse för EU och den inre marknaden har det inom EU-rätten antagits två direktiv på

---

¹ Riksbanken förnyar sedel- och myntserien.

² Segendorf, s. 50.

³ Evans, Michelle, Forbes, Three Payment Trends That Will Change How We Pay in 2018.

⁴ Segendorf, s. 54.

⁵ PSD2, skäl 7.

⁶ Bernitz, s. 34 f.

⁷ PSD1, skäl 1.

betaltjänstmarknadens område, Payment Service Directive 2007/64/EG (PSD1) och Payment Service Directive 2015/2366 (PSD2).

Aspekten att lagstiftaren tvingats ta hänsyn till, och anpassa sig efter, en tekniskt komplicerad marknad gjorde att jag intresserade mig för att fördjupa mig inom området. Den snabba rättsliga utvecklingen i kombination med de, i min mening, relativt inkräktande rättigheterna, som PSD2 bland annat innebär, fick mig att vilja granska den rättsliga utvecklingen. I PSD2 har bland annat införts bestämmelser gällande tillgång till kontosystem, så kallad Access to Account (XS2A)⁸.

Inom konkurrensrätten existerar begreppet nödvändig nyttighet. Begreppet har vuxit fram ur den amerikanska doktrinen och refereras ofta till i fall då en dominerande aktör på en marknad, med hänsyn till konkurrensen, kan tvingas att exempelvis upplåta infrastruktur till konkurrerande aktörer.⁹ Mot bakgrund av det resonemang som legat till grund för begreppet har jag valt att fördjupa mig inom begreppet och undersöka begreppets förenlighet med PSD2 och den rättsliga utvecklingen på betaltjänstmarknaden.

1.2 Syfte och frågeställningar

Mot bakgrunden av det som framställts i avsnittet ovan är syftet med den här framställningen att kritiskt granska den rättsliga utvecklingen med fokus på XS2A-bestämmelserna i PSD2. Den kritiska granskningen sker genom en jämförelse av bestämmelserna i PSD2 med det konkurrensrättsliga begreppet nödvändig nyttighet.

För att en sådan kritisk granskning ska vara möjlig syftar framställningen även till att redogöra för bakgrunden till, samt innebörden av XS2A-bestämmelserna i PSD2. Därtill syftar framställningen också till att redogöra för begreppet nödvändig nyttighet och resonemanget bakom den praktiska tillämpningen av begreppet.

---

⁸ Används exempelvis av Svenska Bankföreningen, jmf *What is the best way towards wellfunctioning PSD2 access to account API solutions*.

⁹ Se avsnitt 6.2.

För att uppnå syftet med framställningen bygger arbetet på tre frågeställningar. De två inledande frågeställningarna besvaras löpande i framställningen medan den tredje och avslutande frågeställningen besvaras i framställningens sista kapitel. De frågeställningar framställningen ämnar besvara är:

- Vad innebär XS2A-bestämmelserna i PSD2?
- Vad innebär begreppet nödvändig nyttighet?
- Är XS2A-bestämmelserna förenliga med begreppet nödvändig nyttighet?

1.3 Perspektiv och metod

Framställningen utgår från ett kritiskt perspektiv på den snabba rättsutvecklingen inom området för betaltjänster. Det har tidigare nämnts att framställningen är tänkt att kritiskt granska XS2A-bestämmelserna i PSD2 utifrån det konkurrensrättsliga begreppet nödvändig nyttighet. Framställningen bygger därför på ett antagande om att begreppet nödvändig nyttighet går att tillämpa som verktyg för granskningen av bestämmelserna.

Den metod som framställningen bygger på är i huvudsak en rättsdogmatisk metod. Innebörden av den rättsdogmatiska metoden är enligt Kleineman relativt svår att precisera. Gemensamt för de framställningar som bygger på en rättsdogmatisk metod är dock att de utgår från de allmänt accepterade rättskällorna lagstiftning, rättspraxis, lagförarbeten och doktrin för att söka ett svar, en rättsdogmatisk lösning.¹⁰

I den här framställningen utgår arbetet från de allmänt accepterade rättskällorna för att klargöra det rättsliga läget gällande XS2A-bestämmelserna i PSD2, samt kring den praktiska tillämpningen av begreppet

---

¹⁰ Kleineman, s. 21.

nödvändig nyttighet. Med utgångspunkt i användandet av de allmänt accepterade rättskällorna är målet att tillsammans med kompletterande källor besvara framställningens frågeställningar.

Juridiken och studerandet av rättskällorna utgår ofta från det självklara faktum att vissa rättskällor ska anses ha en given auktoritet. Enligt Kleineman är en viktig förutsättning för att kunna beskriva rättsläget att man även måste ha tillgång till en rättskälla som inte framträder som lika fragmentarisk som ex. lagtext. Kleineman framhäver att den betydelse som exempelvis doktrin har för det praktiska rättslivet inte skall underskattas. Genom användningen av doktrinen går det att granska hur den rättsdogmatiska lösningen ter sig, vilka konsekvenserna blir av lösningen samt vilka alternativ som hade stått till buds. En viktig uppgift blir därför att med hjälp av den rättsdogmatiska metoden dels utreda rättsläget men även att med hjälp av samma metod kritisera vad som framkommit genom exempelvis ändamålsinriktade argument.¹¹ I den här framställningen används en sådan kritisk rättsdogmatisk metod för att granska den rättsliga utvecklingen genom inrättandet av XS2A-bestämmelserna i PSD2 mot begreppet nödvändig nyttighet.

1.4 Avgränsning

Framställningen är avgränsad till att omfatta den rättsliga utvecklingen inom området för icke-kontanta elektroniska massbetalningar. Genom inrättandet av PSD2 har det i direktivet inrättats XS2A-bestämmelser som ger aktörer på betaltjänstmarknaden tillgång till kontoförvaltande aktörers kontosystem. Eftersom arbetet innebär en jämförelse av direktivets XS2A-bestämmelser med begreppet nödvändig nyttighet är framställningen också avgränsad till att i huvudsak behandla de delar av direktivet som är relevanta för jämförelsen.

För att möjliggöra en kritisk granskning av XS2A-bestämmelsernas förenlighet med begreppet nödvändig nyttighet, innehåller framställningen en

---

¹¹ Kleineman, s. 33 ff.

översiktlig redogörelse för betaltjänstmarknaden och det rådande konkurrensläget. I den här delen av framställningen har redogörelsen till stor del avgränsats till att beskriva den svenska betaltjänstmarknaden, vilken sedan fått fungera som utgångspunkt för beskrivningen av EU:s betaltjänstmarknad i stort.

För att den kritiska granskningen i framställningen ska vara möjlig innehåller framställningen även en redogörelse för begreppet nödvändig nytthet. För redogörelsen av begreppet används till största del ett antal exemplifierande fall i vilka begreppet behandlats. Antalet fall som använts har avgränsats till att omfatta det antal fall som ansetts tillräckligt för att skapa en bild av den praktiska tillämpningen och resonemanget bakom begreppet nödvändig nytthet.

1.5 Material och forskningsläge

Framställningens tekniska karaktär innebär att stora delar av den information som ansetts vara relevant och nödvändig för framställningen, endast varit möjlig att finna i olika elektroniska källor och artiklar.

De delar av framställningen som exempelvis behandlar betaltjänstmarknaden och det rådande konkurrensläget har krävt aktuella och uppdaterade marknadsrapporter och statistik. Stora delar av dessa beskrivningar utgår därför från uppgifter från bland annat Konkurrensverket. Det bör även uppmärksammas att den statistik som bland annat använts för den här framställningen sannolikt kan ha ändrats, inte minst med anledning av ikraftträdandet av PSD2.

För att uppmärksamma trender och pågående förändringar på de olika marknaderna har framställningen i huvudsak valts att utgå från elektroniska källor. Med anledning av att PSD2 inte hunnit finnas särskilt länge har direktivet och dess effekter endast i mycket liten omfattning hunnit behandlas i andra källor, exempelvis litteratur.

I de delar av framställningen som bland annat behandlat de konkurrensrättsliga utgångspunkterna samt EU och den inre marknaden har information till stor del gått att finna i litteratur. Särskilt bör framhållas Ulf Bernitz *Europarättens grunder* samt Gustafsson och Westins *Svensk konkurrensrätt*.

Framställningen bygger även till stor del på hur begreppet nödvändig nyttighet använts och utvecklats i praxis. De fall som valts ut har ansetts vara relevanta för redogörelsen genom att de bidragit till utvecklingen av begreppet eller visar på olika situationer då begreppet kan vara tillämpligt.

Vad beträffar forskningsläget för den här framställningen kan konstateras att frågan om XS2A-bestämmelsernas förenlighet med begreppet nödvändig nyttighet inte tycks ha behandlats tidigare. I artikeln *Bank account infrastructure as an indispensable means to provide financial services - the essential facilities doctrine revisited* nämner författaren Konrad Stolarski mycket kort i sin inledning att det finns en koppling mellan den amerikanska doktrinen och bestämmelserna i PSD2. Vad beträffar begreppet nödvändig nyttighet kan konstateras att begreppets innebörd tidigare behandlats i bland annat litteratur. Frågan om vad som utgör det bakomliggande resonemanget till begreppet tycks dock vara relativt orörd.

1.6 Disposition

Framställningens disposition har delvis berörts i de tidigare avsnitten i det här kapitlet. Framställningen kan sägas bestå av två delar, en deskriptiv del och en analytisk del.

Den deskriptiva delen av framställningen inleds med en redogörelse för de bakomliggande förklaringarna till den rättsliga utvecklingen på betaltjänstmarknaden. Inledningen av den deskriptiva delen av framställningen består även av en beskrivning av marknaden och det rådande

marknadsläget för banker, betalningar och betaltjänster. Efter den deskriptiva delens inledning följer en redogörelse för några grundläggande konkurrensrättsliga utgångspunkter som ansetts relevanta för framställningen. Slutligen redogörs för begreppet nödvändig nyttighet. Den deskriptiva delen av framställningen är avsedd för att skapa en förståelse för XS2A-bestämmelserna i PSD2 och begreppet nödvändig nyttighet. Genom den deskriptiva delen av framställningen är även målet att löpande besvara de två första frågeställningar som framställningen bygger på.

Framställningens analytiska del inleds med en utredning av resonemanget bakom begreppet nödvändig nyttighet. Efter denna utredning följer sedan ett analyserande kapitel där framställningens syfte och obesvarade frågeställningar är avsedda att uppfyllas och besvaras.

2 Betalningsmarknaden

2.1 Inledning

Idén om en gemensam marknad i Europa har existerat sedan grundandet av det europeiska samarbete som fram till idag utvecklats till Europeiska unionen (EU). På 1950-talet började tanken om ekonomisk integration att gro i Europa, och olika försök påbörjades för att samordna den europeiska ekonomin.¹² Syftet med den här framställningen är att kritiskt granska den rättsliga utvecklingen med fokus på XS2A-bestämmelserna i PSD2. En nödvändig förutsättning för förståelsen av denna granskning är en grundläggande förståelse för EU och den inre marknaden. I det här kapitlet kommer därför inledningsvis att ges en översiktlig redogörelse för EU och den inre marknaden. Därefter redogörs för den betalningsmarknad och betaltjänstmarknad som utgör en del av den inre marknaden.

2.2 EU och den inre marknaden

Det europeiska samarbetet grundar sig i Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG). Syftet med EKSG var inledningsvis att skapa en gemensam marknad för kol- och stålproduktion inom Europa samt att upprätta gemensamma institutioner för administration av marknaden. Samarbetet kom att utvecklas vidare, och med tiden övergick utvecklingen till att inrikta sig mer på det ekonomiska och handelspolitiska området. Den nya inriktningen gav år 1957 upphov till Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG), och de så kallade Romfördraget upprättades. Romfördraget lade grunden för den ekonomiska integrationen inom Europa genom inrättandet av en gemensam marknad och bildandet av en europeisk tullunion.¹³

---

¹² Craig, s. 1 ff.

¹³ Bernitz, s. 24 ff.

Än idag är den gemensamma marknaden en väldigt central del av det europeiska samarbetet. Målet med marknaden är bland annat att eftersträva full sysselsättning, en välavvägd ekonomisk tillväxt, prisstabilitet och sociala framsteg. Den gemensamma marknaden omfattar medlemsstaternas samlade territorium och ska bygga på en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft. Den gemensamma marknaden ska vidare erbjuda ett handelsområde där det råder fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital, de så kallade fyra friheterna.¹⁴

Genom att avlägsna de inre gränserna och erbjuda ett frihandelsområde möjliggör marknaden för olika produktionsresurser, exempelvis tjänster och kapital, att röra sig fritt över medlemsstaternas gränser. På så vis är det tänkt att resursfördelningen inom Europa ska optimeras.¹⁵ Genom att omforma de nationellt avgränsade småmarknaderna till att istället bilda en samlad marknad med samordnad ekonomisk politik, var och är syftet att dessutom skapa tillväxt, upprätthålla en effektiv produktion samt skapa lämplig specialisering inom handelsområdet.¹⁶

EKSG och EEG slogs år 1967 ihop med den så kallade Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och fick den gemensamma beteckningen Europeiska gemenskaperna (EG).¹⁷ Med tiden fortsatte målsättningen för det europeiska samarbetet att förändras och utvecklingen gick från att fokusera på det ekonomiska och handelspolitiska området, till att ytterligare fokusera på andra politiska områden. Genom tillkomsten av Maastrichtfördraget år 1993 inrättades det europeiska samarbete vi idag sannolikt är mest bekanta med, EU. Som en del av arbetet med att utveckla den inre marknaden tillkom även, i samband med inrättandet av EU, den ekonomiska och monetära unionen (EMU) som avsåg att införa en gemensam europeisk valuta kallad euro.¹⁸

---

¹⁴ Bernitz, s. 34 f.

¹⁵ Craig, s. 1 ff.

¹⁶ Bernitz, s. 264 f.

¹⁷ Ibid, s. 25 ff.

¹⁸ Ibid, s. 29 f.

2.3 Allmänt om betalningsmarknaden

En grundläggande och självklar förutsättning för handel är att det i utbyte mot en vara eller prestation sker någon form av betalning eller motprestation. Betalningsförmedling utgör en av de viktigaste funktionerna i det finansiella systemet.¹⁹ År 2017 genomfördes det cirka 130 miljarder icke-kontanta betalningar inom EU. Av de 130 miljarder betalningarna utgjordes cirka 52 procent av kortbetalningar, 24 procent av kreditöverföringar och 19 procent av autogirobetalningar.²⁰

Av de betalningar som genomförs inom EU, hanteras den största delen av så kallade Retail Payment Systems (RPS) och Large-Value Payment Systems (LVPS). RPS är massbetalningssystem som hanterar stora volymer av mindre betalningar utförda av allmänheten. LVPS hanterar betalningar av större ekonomiska värden. Det här arbetet är avgränsat till att fokusera på massbetalningar men en kort redogörelse för de båda betalningssystemens omfattning kan vara bra för förståelsen av betalningsmarknadens betydelse för EU. År 2017 stod de båda systemen RPS och LVPS för betalningar till ett värde av 44 biljoner euro respektive 702 biljoner euro. Sammanlagt innebär det att de två kategorierna av betalningssystem år 2017 stod för betalningar till ett totalt värde av 746 biljoner euro inom EU. Av det totala värdet 746 biljoner euro genomfördes betalningar till ett värde av ca 560 biljoner euro inom så kallade ”euroländer”.²¹

2.4 Betaltjänstmarknaden

2.4.1 Inledning

Omfattningen av de icke-kontanta betalningar som genomförs inom EU är mycket stor.²² En uppenbar gemensam nämnare för de många betalningarna är att det krävs någon form av betaltjänst för att genomföra betalningarna. En

---

¹⁹ SOU 2016:53 s. 135.

²⁰ European Central Bank, Payments statistics: 2017.

²¹ Ibid.

²² Se avsnitt 2.3.

väl fungerande inre marknad för betaltjänster har av kommissionen konstaterats vara avgörande för inrättandet av den inre marknaden.²³ Med anledning av betaltjänstmarknadens komplexitet kommer det i det här avsnittet att inledningsvis redogöras för definitionen av begreppet betaltjänst för att sedan ges en beskrivning av betaltjänstmarknaden och dess aktörer.

2.4.2 Definitionen av begreppet betaltjänst

Definitionen av begreppet betaltjänst kan tyckas verka självklart. I realiteten är den juridiska definitionen av begreppet betaltjänst väldigt omfattande och relativt tekniskt komplicerat. För att skapa en grundläggande förståelse för begreppet kan refereras till studien ”Framväxten av mobila, elektroniska betalningstjänster i Sverige” där Niklas Arvidsson delar in begreppet i tre kategorier. Enligt Arvidsson går begreppet betaltjänst bland annat att beskrivas som sådana tjänster i betalningsledet som framför allt omfattar de tre momenten verifiering, identifiering och transferering.²⁴

Med anledning av den tekniska utvecklingen har den ovanstående beskrivningen av begreppet kommit att utmanas. Utvecklingen återspeglas i den definition av begreppet betaltjänst som ges i de båda betaltjänstdirektiven. En närmare redogörelse för betaltjänstdirektiven och den tekniska utvecklingen på betaltjänstmarknaden kommer att ges nedan i framställningen.²⁵

Den definition av begreppet betaltjänster som införts i artikel 4.3 och bilaga 1 i PSD2 lyder som följer:

- 1) *Tjänster som möjliggör kontantinsättningar på ett betalkonto samt alla åtgärder som krävs för förvaltningen av ett betalkonto.*
- 2) *Tjänster som möjliggör kontantuttag från ett betalkonto samt alla åtgärder som krävs för förvaltningen av ett betalkonto.*

---

²³ PSD1, skäl 1.

²⁴ Konkurrensverket, Framväxten av mobila, elektroniska betalningstjänster i Sverige – En studie av förändring inom betalssystemet, s. 18.

²⁵ Se kapitel 3 och 4.

- 3) *Genomförande av betalningstransaktioner, däribland överföring av medel på ett betalkonto hos användarens betaltjänstleverantör eller någon annan betaltjänstleverantör:*
  - *Genomförande av autogireringar, inklusive engångsautogireringar.*
  - *Genomförande av betalningstransaktioner med kontokort eller liknande utrustning*
  - *Genomförande av betalningar, inklusive stående betalningsorder.*

- 4) *Genomförande av betalningstransaktioner, när medlen täcks av en betaltjänstanvändares kreditutrymme:*
  - *Genomförande av autogireringar, inklusive engångsautogireringar.*
  - *Genomförande av betalningstransaktioner med kontokort eller liknande utrustning.*
  - *Genomförande av betalningar, inklusive stående betalningsorder.*

- 5) *Utgivande av betalningsinstrument och/eller förvärv av betalningstransaktioner.*
- 6) *Penningöverföring.*
- 7) *Betalningsinitieringstjänster.²⁶*
- 8) *Kontoinformationstjänster.²⁷*

2.4.3 Betaltjänstmarknadens aktörer

Betaltjänstmarknaden består av många olika sorters aktörer och verksamheter. Av pedagogiska skäl går det att dela upp betaltjänstmarknaden i de två juridiska begreppen betaltjänstleverantörer och betaltjänstanvändare. Enligt den juridiska definitionen av betaltjänstanvändare utgörs begreppet enligt artikel 4.10 i PSD2 av fysiska eller juridiska personer som utnyttjar en

---

²⁶ Redogörs för i avsnitt 4.5.

²⁷ Redogörs för i avsnitt 4.5.

betaltjänst i egenskap av betalare, betalningsmottagare eller båda. Enligt punkt 11 i samma artikel definieras betaltjänstleverantörer som tillhandahållare av betaltjänster och utgörs enligt 1 kap. 3 § betaltjänstlagen bland annat av kreditinstitut, olika former av betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar.

2.4.4 Den svenska betaltjänstmarknaden

För att beskriva och förklara betaltjänstmarknaden kommer i denna del att främst redogöras för den svenska betaltjänstmarknaden som exempel. För att skapa en bild av den svenska betaltjänstmarknadens storlek kan anges att antalet betaltjänstleverantörer i Sverige, som erbjöd betaltjänster till så kallade icke-monetära finansinstitut (ex. hushåll, kommuner, icke-finansiella företag), uppgick år 2015 till 19st per 1 miljon invånare. Motsvarande genomsnittlig siffra för antalet betaltjänstleverantörer per 1 miljon invånare inom EU uppgick år 2015 till 16st. Antalet betaltjänstleverantörer i Sverige skiljer sig därmed inte särskilt från genomsnittet inom EU.²⁸

Att fastställa de olika betaltjänstleverantörernas storlek har visat sig vara svårt, särskilt med anledning av att aktörerna ofta bedriver verksamhet i flera länder och sällan redovisar varifrån betaltjänstintäkterna kommer. Betaltjänstleverantörerna erbjuder dessutom ibland flera olika betaltjänster. Det är därför svårt att bedöma exakt hur stor den svenska eller den europeiska betaltjänstmarknaden faktiskt egentligen är.²⁹

Trots de många aktörerna på betaltjänstmarknaden har den traditionella uppfattningen av betaltjänstmarknaden länge varit kopplad till bankerna och bankernas verksamhet. Betaltjänster har ofta utgjort en del av ett ”fullservicekoncept” som erbjudits av bankerna.³⁰ Det traditionella synsättet på betaltjänstmarknaden har dock, med anledning av den tekniska utvecklingen, börjat växa ifrån att endast innefatta bankerna och deras verksamhet, till att även innefatta nya, mindre och digitala aktörer. De nya

---

²⁸ Konkurrensverket, Betaltjänstmarknaden i Sverige, s. 39 f.

²⁹ Konkurrensverket, Betaltjänstmarknaden i Sverige, s. 39 ff.

³⁰ Konkurrensverket, Konkurrensen i Sverige 2018, s. 131 ff.

mindre aktörerna har med tiden vuxit fram inom olika delar av betalningskedjan.³¹ Den pågående förändringen av betaltjänstmarknaden leder till en större komplexitet i betalssystemen och det är inte enbart synen på de traditionella aktörerna som förändras, även de traditionella tjänsterna som exempelvis kortbetalningar håller på att förändras i grunden.³²

Bankerna har en stark ställning på betaltjänstmarknaden eftersom de, i egenskap av kontoförvaltare, haft en fördel då kontosystem fortfarande utgör en viktig grund för betalningssystemen.³³ Betaltjänsterna har länge varit beroende av sådan kontoinformation som endast bankerna och betaltjänstanvändarna haft tillgång till, exempelvis information om betaltjänstanvändares ekonomiska uppgifter. Lönsamheten för bankernas egna tjänster och produkter har varit beroende av att bankerna mer eller mindre haft ensamrätt till sådan information. Som en följd av detta har även strukturen och konkurrenslandskapet på de relevanta marknaderna berott på bankernas tillgång till, och användning av, informations- och kommunikationsteknik i olika former samt de regelverk som gällt för tekniken. Bankerna kan därför sägas, till stor del, ha format hur betalningsmarknaden sett ut.³⁴

Den snabba tekniska utvecklingen har resulterat i att det de senaste åren introducerats flera nya aktörer på betalningsmarknaden. Så kallad ”financial technology” (fintech) är ett begrepp som vanligen används för att referera till några av de nya aktörerna på betalningsmarknaden. Fintech-bolagen har sitt ursprung i efterspelet till finanskrisen år 2008 då banksektorns förtroende underminerades av den ekonomiska krisen. Det underminerade förtroendet resulterade i att förtroendet för alternativa betaltjänster ökade vilket gjorde att fintech-bolagen fick vind i seglen och kunde börja utmana bankerna på bankernas traditionella verksamhetsområden. Det finns mycket som talar för att de många nya fintech-bolagen kommer innebära en stor strukturell

---

³¹ Konkurrensverket, Konkurrensen i Sverige 2018, s. 147.

³² Konkurrensverket, Framväxten av mobila, elektroniska betalningstjänster i Sverige – En studie av förändring inom betalssystemet, s. 15.

³³ Se avsnitt 2.4.5.

³⁴ Mezzacapo, s. 534 f.

förändring på betaltjänstmarknaden. Det är dock viktigt att komma ihåg att det även tidigare uppkommit nya sorters tjänster och teknik. Som exempel kan nämnas att bankkort, till en början, förutspåddes att förändra marknaden mer än vad de i efterhand kan konstateras ha gjort. Fintech-bolagen erbjuder nya sorters tjänster och finansiella lösningar som bland annat innebär lägre kostnader och bättre tillgång till betaltjänsterna. Ett resultat av de nya fintech-bolagen är en ny kategori av betaltjänstleverantörer som vuxit fram och verkar som ett slags mellansteg mellan de traditionella aktörerna på betalningsmarknaden. De nya aktörerna benämns något krångligt för tredjepartsbetaltjänstleverantörer men förkortas vanligen TPP, eller Third Party Providers.³⁵ Framkomsten av de nya TPP-aktörerna har resulterat i att det, även för dessa aktörer, införts bestämmelser i PSD2, avsedda att tillämpas på de nya typer av tjänster som tillhandahålls av TPPs-aktörerna. Dessa bestämmelser kommer att redogöras för i avsnitt 4.4 och 4.5.³⁶

2.4.5 Konkurrensen på den svenska betaltjänstmarknaden

Av de massbetalningar som genomförs i Sverige utgörs den största delen av olika former av kontobaserade elektroniska betalningar.³⁷ Bankerna har traditionellt hanterat betalningsförmedlingen i Sverige och bankernas kontosystem utgör fortfarande en grund för betalningssystemet.³⁸ Med anledning av bankernas starka koppling till betalningssystemet kommer i det här avsnittet att inledningsvis redogöras för konkurrensen på bankmarknaden. Därefter kommer det att redogöras för hur konkurrensen ser ut på betaltjänstmarknaden.

Bankmarknaden är en väldigt koncentrerad marknad där det som exempel kan nämnas att de svenska storbankerna (Nordea, SEB, Handelsbanken och Swedbank)³⁹ har cirka fyra miljoner privatkunder vardera i Sverige.

---

³⁵ Long, Kimberley, Euromoney, *Third-party providers come under PSD2 scrutiny*.

³⁶ Stolarski, s. 124.

³⁷ Konkurrensverket, *Betaltjänstmarknaden i Sverige*, s. 11 f.

³⁸ SOU 2016:53, s. 135.

³⁹ Konkurrensverket, *Pressmeddelande från 31 mars 2016*.

Storbankerna har även en samlad marknadsandel på cirka 70 procent av inlåningsmarknaden.⁴⁰ Bankmarknaden karakteriseras generellt sett av stordriftsfördelar och några av inträdesbarriärerna på marknaden är utöver stordriftsfördelar även inlåsnings effekter som bidrar till låg kundlöslighet, olika former av infrastruktursamarbeten och regleringar. De många inträdesbarriärer som existerar är troligtvis en förklaring till varför den svenska bankmarknaden är relativt koncentrerad. Trots de höga marknadsandelarna hos de svenska storbankerna är koncentrationen på den svenska bankmarknaden lägre än genomsnittet i EU.⁴¹

Mot bakgrunden av att bankerna traditionellt hanterat betalningsförmedlingen i Sverige och fortfarande utgör en grund för betalningssystemet kan även konstateras att bankerna har en mycket stark ställning på betaltjänstmarknaden. Trots bankernas starka ställning på betaltjänstmarknaden kan nämnas att endast en liten del, cirka fem procent, av storbankernas rörelseintäkter utgörs av intäkter från betaltjänster.⁴²

Antalet nya aktörer på betaltjänstmarknaden har vuxit under de senaste åren och de nya aktörerna har även successivt tagit marknadsandelar från storbankerna på betaltjänstmarknaden.⁴³ De nya, mindre och digitala aktörerna har med tiden vuxit fram inom olika delar av betalningskedjan och konkurrerar i allt större utsträckning med befintliga betalningssystem.⁴⁴

Trots de många nya aktörerna kvarstår storbankernas starka ställning på betaltjänstmarknaden. En förklaring till storbankernas fortsatt starka ställning på betaltjänstmarknaden är att marknaden karakteriseras av olika typer av infrastruktursamarbeten mellan de stora bankerna. Några exempel på sådana samarbeten är de nationella varumärkena Bankomat, Bankgiro och Swish samt de internationella samarbetena Visa och Mastercard.⁴⁵ Samtliga är exempel på olika typer av betaltjänster som erbjuds på marknaden.

---

⁴⁰ Konkurrensverket, Konkurrensen i Sverige 2018, s. 131 ff.

⁴¹ Ibid, s. 131 ff.

⁴² Ibid, s. 148.

⁴³ Ibid, s. 148.

⁴⁴ Ibid, s. 147.

⁴⁵ Ibid, s. 148.

Konkurrensverket uttrycker det som att betaltjänstmarknaden går att dela in i tre olika lager där de olika företagen är verksamma. Det första lagret utgörs av system för processhantering och avveckling (ex. Bankgiro), det andra lagret består av infrastruktursystem (ex. kortsystem) och det tredje lagret är utvecklandet av nya tjänster och applikationer (ex. kort, gireringar och betaltjänster via mobiltelefoner). Konkurrensverket betonar att det i teorin kan finnas konkurrens i alla lager av betaltjänstmarknaden men att de två förstnämnda i praktiken främst består av olika former av samarbeten likt de som redogjorts för ovan.⁴⁶

Ett ytterligare exempel på infrastruktursamarbete, likt de som redogjorts för ovan, är Bank-id. Kundautentisering utgör en mycket viktig del av betaltjänstmarknaden eftersom det ofta krävs en autentisering för att använda sig av någon av de många betaltjänster som erbjuds på marknaden. I Sverige sker autentiseringen oftast genom att betaltjänstanvändaren legitimerar sig med hjälp av Bank-id.⁴⁷ Bank-Id ägs och förvaltas av företaget Finansiell ID-Teknik som i sin tur ägs av flertalet svenska banker, däribland storbankerna SEB, Swedbank och Handelsbanken.⁴⁸ Bank-id har bland annat kritiserats för att ha skapat ett monopol på kundautentiseringsdelen av betaltjänstmarknaden vilket på så sätt hindrat utvecklingen av nya betaltjänster.⁴⁹

Med anledning av att delar av betaltjänstmarknaden tenderar att bestå av olika former av samarbeten och verksamheter där aktörer med stordriftsfördelar eller nätverkseffekter gynnas, framhäver Konkurrensverket i sin rapport vikten av att nya aktörer får tillgång till finansiell infrastruktur på skäliga villkor.⁵⁰

---

⁴⁶ Konkurrensverket, Konkurrensen i Sverige 2018, s. 146.

⁴⁷ Ibid, s. 146.

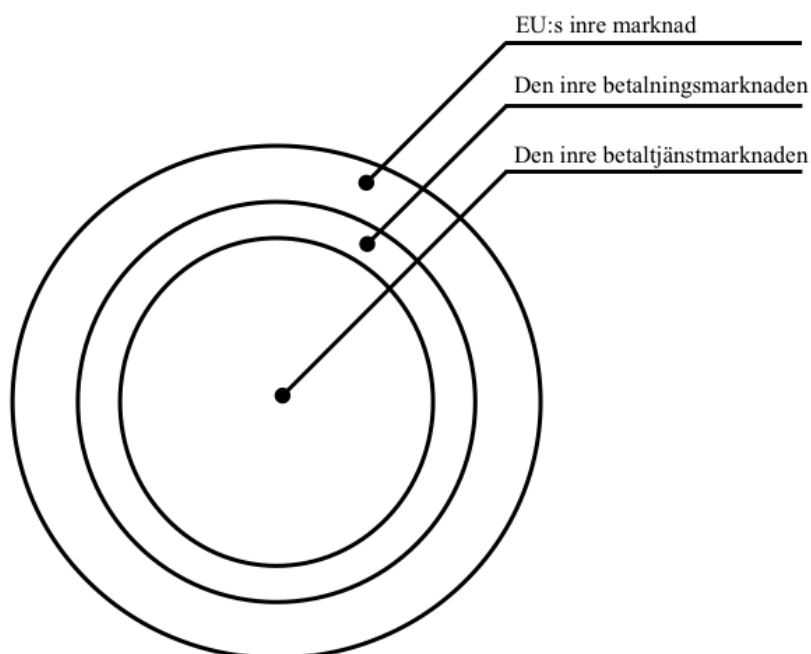
⁴⁸ Bank-id, information från Bank-id:s hemsida.

⁴⁹ Neurath, Carolina, Svenska Dagbladet, "Bank-id skapar ett monopol".

⁵⁰ Konkurrensverket, Konkurrensen i Sverige 2018, s. 149.

2.5 Sammanfattning

Kapitlet har redogjort översiktligt för EU och den inre marknaden. Det europeiska samarbetet för att integrera den europeiska ekonomin sträcker sig långt tillbaka och än idag utgör arbetet med den inre marknaden en central del av EU. Inom den inre marknaden utgör den europeiska betalningsmarknaden och i sin tur även betaltjänstmarknaden en stor del av EU:s inre marknad i stort. Det hanteras årligen ett stort antal betalningar inom EU med hjälp av olika betaltjänster. Betaltjänstmarknaden har traditionellt sett karakteriserats av bankernas starka ställning och koppling till betalningsförmedling, framför allt genom olika former av infrastruktursamarbeten. Den tekniska utvecklingen har dock gett upphov till nya kategorier av aktörer på betaltjänstmarknaden och dessa har även börjat konkurrera med bankerna på bankernas traditionella verksamhetsområden. För att öka förståelsen för hur den inre marknaden, den inre betalningsmarknaden och den inre betaltjänstmarknaden förhåller sig till varandra kan nedanstående illustration⁵¹ användas som hjälpmedel.

⁵¹ Illustrationen är egenskapad.

3 Payment Service Directive 1

3.1 Inledning

PSD1 antogs den 13 november år 2007 och utgör en viktig del av den rättsliga utvecklingen på betalningsmarknaden. Direktivet är av stor vikt för rättsutvecklingen eftersom det framför allt lade grunden för den gemensamma rättsliga ram som ansågs nödvändig för EU:s betaltjänstmarknad.⁵² PSD1 kom också att utgöra grunden för PSD2 som utgör en central del i den här framställningen. För att förstå PSD2 och den rättsliga utvecklingen på betalningsmarknaden är därför av stor vikt att först förstå PSD1. I det här kapitlet redogörs därför översiktligt för PSD1 och de för den här framställningen relevanta delarna av direktivet.

3.2 Syfte och mål

I kommissionens förslag till PSD1 slog kommissionen fast att ”en nödvändig förutsättning för de moderna ekonomierna är tillgången till effektiva och säkra betalningssystem”.⁵³ Den europeiska betalningsmarknaden var, tiden före PSD1, uppdelad i flertalet mindre marknader. Infrastrukturen och regelverken för betalningar hade ännu inte anpassats till den inre marknaden och hade istället ett tydligt nationellt fokus. De splittrade betalningssystemen var inte utformade för att hantera gränsöverskridande betalningar lika effektivt som nationella betalningar vilket medförde stora kostnader för bankerna och unionens ekonomi som helhet. De nationella betalningssystemen saknade även, till stor del, gränsöverskridande konkurrens vilket därtill också konstaterades vara till skada för handeln samt kostsamt för ekonomin.⁵⁴

---

⁵² Se avsnitt 3.2.

⁵³ Förslag till PSD1, s. 2.

⁵⁴ Ibid, s. 3.

Med anledning av den splittrade betalningsmarknaden inom unionen var utgångspunkten med PSD1 att först och främst upprätta en gemensam betalningsmarknad inom unionen. Det huvudsakliga syftet med direktivet var att skapa en gemensam rättslig ram för betaltjänstmarknaden för att på så vis minska kostnaderna för betalningssystemet genom ökad konkurrens och stordriftsfördelar. Avsikten med den rättsliga ramen var även att förse betaltjänstmarknaden med de förutsättningar som ansågs krävas för att de då nationella betalningssystemen skulle integreras och effektiviseras.⁵⁵

Genom att öppna upp de nationella betaltjänstmarknaderna för nya tillhandahållare av betaltjänster samt låta de konkurrera med de nationella tillhandahållarna på jämbördiga villkor, ansågs konkurrensen komma att öka. Det gränsöverskridande tillhandahållandet av tjänster skulle därför gynnas. Den ökade konkurrensen skulle främja överskådligheten och valmöjligheterna på marknaden för att på så vis skapa säkrare betalningssystem åt användarna av finansiella tjänster. I förslaget till betaltjänstdirektivet ansågs det att en ökad exponering av de nationella tillhandahållarna inför en gränsöverskridande konkurrens troligtvis även skulle leda till att den dåvarande prisspridningsfaktorn skulle minska. Skillnaden mellan prisnivåerna i de olika medlemsstaterna skulle därmed närma sig varandra och på så sätt leda till möjliga besparingar och mer jämförbara betalningsvillkor för både konsumenter och företag.⁵⁶

3.3 Tillämpningsområde

Av artikel 2.1 PSD1 framgår att bestämmelserna i PSD1 var avsedda att tillämpas på sådana betaltjänster som tillhandahålls inom området för unionen. De mest centrala delarna av direktivet tillämpades endast när såväl betalarens som betalningsmottagarens betaltjänstleverantör, eller den ende betaltjänstleverantören i en betalningstransaktion, var etablerad inom EU.

---

⁵⁵ Förslag till PSD1, s. 2.

⁵⁶ Ibid, s. 3.

För att omfattas av direktivets tillämpningsområde krävdes även enligt artikel 2.2 PSD1 att den betaltjänst som genomfördes, genomfördes i euro eller valutan i en medlemsstat utanför euroområdet. I artikel 1 PSD1 redogjordes för en uttömmande lista innehållandes sex olika kategorier av betaltjänstleverantörer som omfattades av direktivet.

PSD1:s tillämpningsområde begränsade sig till betaltjänstleverantörer vilkas huvudsakliga verksamhet bestod i att tillhandahålla betaltjänster till betaltjänstanvändare. Direktivet tillämpades inte på tjänster där överföringen av medel från betalaren till betalningsmottagaren utfördes i sedlar, mynt, papperscheckar och liknande.⁵⁷ Istället fokuserade bestämmelserna i PSD1 på att tillämpas på utförandet av betalningstransaktioner, där medlen var elektroniska pengar enligt definitionen i artikel 1.3 i direktiv 2000/46/EG⁵⁸.⁵⁹ Enligt den nu gällande definitionen utgör elektroniska pengar varje elektroniskt eller magnetiskt lagrat penningvärde i form av en fordran på utgivaren som ges ut mot erhållande av medel i syfte att genomföra betalningstransaktioner och som godtas av en annan fysisk eller juridisk person än utgivaren av elektroniska pengar. Med betalningstransaktion avsågs i PSD1 en sådan åtgärd som enligt artikel 4.5 i direktivet definierades som ”en åtgärd som initieras av betalaren eller betalningsmottagaren vid placering, överföring eller uttag av medel, oberoende av eventuella underliggande förpliktelser mellan betalaren och betalningsmottagaren.”

3.4 Betalningsinstitut

En viktig del i processen mot att skapa en inre betalningsmarknad inom EU konstaterades vara att specificera de olika kategorier av betaltjänstleverantörer som lagligen skulle få tillhandahålla betaltjänster på marknaden. Tidigare hade tillhandahållare som exempelvis kreditinstitut och

---

⁵⁷ PSD1, skäl 6.

⁵⁸ Motsvarande den nu gällande definitionen i artikel 2.2 direktiv 2009/110/EG.

⁵⁹ PSD1, skäl 9.

institut för elektroniska pengar omfattats av tillsynskrav i separata bestämmelser, däribland direktiv 2006/48/EG och direktiv 2000/46/EG.⁶⁰

I samband med PSD1 ansågs det vara nödvändigt att inrätta en gemensam benämning för en ny kategori av betaltjänstleverantörer, så kallade betalningsinstitut. Med anledning av att det blivit svårt för de då befintliga kategorierna att omfatta samtliga betaltjänstleverantörer på marknaden inrättades den nya kategorin betalningsinstitut. De tidigare gällande kategorierna medförde en risk att en del betaltjänstleverantörer kunde falla utanför direktivets tillämpningsområde och därmed inte omfattas av något tillsynskrav.⁶¹

Den nya kategorin betalningsinstitut innebar att fysiska och juridiska personer, som tidigare föll utanför de då befintliga kategorierna, fick auktoriseras att tillhandahålla betaltjänster inom EU. På så sätt avlägsnades de rättsliga hindren för marknadstillträde som tidigare fanns för sådana betaltjänstleverantörer. Genom inrättandet av den nya kategorin kunde samma villkor gälla för sådana tjänster inom hela EU.⁶²

För att beviljas auktorisation och därmed tillåtas att tillhandahålla betaltjänster inom EU krävdes enligt PSD1 att betaltjänstleverantören uppfyllde vissa verksamhetskrav. Verksamhetskraven skulle stå i proportion till de operativa och finansiella risker som betaltjänstleverantören ställdes inför i sin verksamhet.⁶³ Bland de krav som ställdes på betaltjänstleverantören i artikel 5 PSD1 stod att, för att ett betalningsinstitut skulle auktoriseras, krävdes att betalningsinstitutet inlämnade en ansökan till behörig myndighet tillsammans med bland annat en verksamhetsplan. I verksamhetsplanen skulle anges vilka slags betaltjänster som planerades. Det krävdes även av betalningsinstitutet att i sin ansökan lämna in en affärsplan med en budgetprognos för de tre första räkenskapsåren, bevis för att

---

⁶⁰ PSD1, skäl 8.

⁶¹ Ibid, skäl 10.

⁶² Ibid, skäl 10.

⁶³ Ibid, skäl 11.

betalningsinstitutet hade ett tillräckligt startkapital samt en beskrivning av de åtgärder som vidtagits för att skydda betaltjänstanvändarnas medel.

3.5 Den fortsatta utvecklingen

När den inre marknaden för betalningar väl etablerats och den gemensamma ramen för betalningarna antagits dröjde det inte länge förrän behovet av ett nytt betaltjänstdirektiv uppstod. Med anledning av betalningsmarknadens dynamiska karaktär hade det under tidsperioden fram till ikraftträdandet av PSD2 uppstått nya utmaningar för den rättsliga harmoniseringen på området. För exempelvis internet- och mobilbetalningar ansågs det fortfarande vara svårt att utveckla innovativa, lättanvända och säkra digitala betaltjänster på ett effektivt sätt.⁶⁴

Eftersom de elektroniska betalningsmarknaderna i Europa anses generera stora möjligheter till innovation och teknisk utveckling ansågs det också vara nödvändigt att det rättsliga ramverket för betaltjänster inom Europa uppdaterades och kompletterades i takt med betaltjänsternas utveckling.⁶⁵ Den dynamiska och ständigt utvecklande marknaden konstaterades, utöver möjligheter till nya innovationer, även bidra till ökade säkerhetsrisker relaterade till de elektroniska betalningarna. Mer tekniskt komplicerade lösningar, ökade globala volymer och introducerandet av nya betaltjänster innebar en påfrestning för betaltjänsternas säkerhet. Betaltjänstanvändarna behövde skyddas mot de ökade säkerhetsriskerna och lagstiftningen behövde hålla jämn takt med betaltjänsternas utveckling.⁶⁶

Kommissionen har konstaterat att effektiva och säkra betaltjänster är en nödvändig förutsättning för de moderna ekonomierna.⁶⁷ Betaltjänster ansågs vara viktiga för vitala ekonomiska och samhällsliga verksamheters funktion. Med anledning därav ansågs det vara tvunget att på grund av de nya

---

⁶⁴ Kommissionens rapport om PSD1, s. 8.

⁶⁵ Förslag till PSD2, s. 1.

⁶⁶ PSD2, skäl 7.

⁶⁷ Se avsnitt 3.2.

utmaningar som PSD1 ställdes inför, med hjälp av ett nytt betaltjänstdirektiv, fylla igen de luckor som uppstått i lagstiftningen.⁶⁸

3.6 Sammanfattning

År 2007 utfärdades det första betaltjänstdirektivet PSD1 som ett verktyg i EU:s arbete med att upprätta en inre betalningsmarknad. Det saknades tidigare ett samordnat betalningssystem och syftet med PSD1 var därför att skapa en rättslig ram för det splittrade betalningssystemet. Den rättsliga ramen var tänkt att förse betalningsmarknaden med de förutsättningar som ansågs krävas för att de nationella betalningssystemen skulle integreras och effektiviseras. PSD1 förväntades gynna den gränsöverskridande konkurrensen och bidra till säkrare betalningar åt användarna.

PSD1 tillämpades främst på betaltjänstleverantörer vilkas huvudsakliga verksamhet bestod i att tillhandahålla betaltjänster till betaltjänstanvändare. För direktivets tillämplighet krävdes dessutom att minst en av de aktuella betaltjänstleverantörerna var etablerad inom EU samt att den utförda betalningstransaktionen gällde elektroniska pengar. Det krävdes även att betalningstransaktionen genomfördes i antingen euro eller i en valuta i en medlemsstat utanför euroområdet.

De två viktigaste delarna av PSD1 är dels upprättandet av den inre betaltjänstmarknaden och dels införandet av den nya kategorin betalningsinstitut. Med anledning av den nya kategorin kunde betaltjänstleverantörer auktoriseras och därmed tillåtas att tillhandahålla betaltjänster inom EU på jämbördiga villkor.

Trots att det endast hann gå en relativt kort tid efter det att PSD1 trädde ikraft, uppstod snabbt behovet av ett nytt direktiv och PSD1 kom snart att ersättas av PSD2.

---

⁶⁸ PSD2, skäl 6.

4 Payment Service Directive 2

4.1 Inledning

Sedan införandet av PSD1 har konsumenternas betalningsvanor ändrats avsevärt. Smarttelefoner, en ökande e-handel och ett växande antal betalkorts- och kreditkortsbetalningar har resulterat i att konsumenterna använder sig av nya sätt att sköta sina betalningar. Genom PSD1 och den rättsliga ram som direktivet innebar gjordes betydande framsteg med integrationen på betalningsmarknaden. Den mycket dynamiska marknaden i kombination med en snabb innovationstakt resulterade dock fort i nya tekniska utvecklingar. Utvecklingen begränsades emellertid fortfarande till viss del av nationsgränserna vilket gjorde det svårt att på ett effektivt sätt utveckla nya och säkra betalningsmetoder inom EU. Begränsningen hämmade på så sätt aktörernas möjligheter att dra full nytta av EU:s inre marknad och det ansågs därför vara nödvändigt med en uppdatering av den rättsliga ramen.⁶⁹

4.2 Syfte och mål

PSD2 antogs den 25 november år 2015 och bygger vidare på den grund som lades genom PSD1. Den tekniska utvecklingen har tidigare konstaterats givit upphov till nya utmaningar och har bland annat inneburit att betydande områden av betalningsmarknaden fallit utanför tillämpningsområdet för PSD1. Otydliga, för allmänna och omoderna bestämmelser gav upphov till rättsosäkerhet, eventuella säkerhetsrisker i betalningskedjan samt bristande konsumentskydd på vissa områden.⁷⁰

Syftet med PSD2 är att säkerställa kontinuitet på marknaden och möjliggöra för samtliga betaltjänstleverantörer att tillhandahålla sina tjänster inom ramen

---

⁶⁹ Förslag till PSD2, s. 1 f.

⁷⁰ PSD2, skäl 4.

för ett tydligt och harmoniserat regelverk.⁷¹ En fortsatt utveckling av säkra elektroniska betalningar ska främja tillväxt i unionens ekonomi och säkerställa att betaltjänstanvändare till fullo kan dra nytta av den inre marknaden.⁷²

Målet med PSD2 är att fylla igen de luckor som uppstått i lagstiftningen så att konsumenterna och näringsidkarna särskilt ges möjlighet att nyttja den inre marknaden inom området för den ökande e-handeln. Med PSD2 ska den rättsliga utvecklingen hålla jämn takt med den samhällsliga utvecklingen när världen ställer om från mer traditionella affärsverksamheter till att bli en digital ekonomi. Rättslig klarhet och lika villkor för elektroniska betalningar ska främja en ökad konkurrens, effektivitet och innovation inom området, vilket i sin tur ska leda till sänkta kostnader och priser för betaltjänstanvändare samt en ökad valfrihet och insyn.⁷³

En uppdatering av den rättsliga ramen för betaltjänster kompletterat med nya regler för ökad insyn, innovation och säkerhet vad gäller massbetalningar är tänkt att bidra till att uppnå målet med direktivet. En ökad konkurrens, bättre effektivitet och ny innovation ska säkerställa säkra och transparenta betaltjänster. Ambitionen är även att målet genom de föreslagna åtgärderna ska uppnås på ett teknikneutralt sätt, anpassat till marketns dynamiska karaktär med fortsatta innovationer.⁷⁴

4.3 Ett bredare tillämpningsområde

Den första betydande förändringen som PSD2 innebär är att fler betaltjänster kommer att omfattas av direktivets tillämpningsområde jämfört med det tillämpningsområde som tidigare fastställts i PSD1. Utöver att omfatta nya kategorier av betalningstjänster, vilket kommer att redogöras för nedan i avsnitt 4.5, innebär PSD2 även ett bredare geografiskt tillämpningsområde. Direktivet ska likt PSD1 enligt artikel 2.1 tillämpas på de betaltjänster som

---

⁷¹ PSD2, skäl 33.

⁷² PSD2, skäl 5.

⁷³ Förslag till PSD2, s. 1.

⁷⁴ Ibid, s. 1.

tillhandahålls inom unionen. I PSD2 har även införts en bestämmelse i artikel 2.4 som möjliggör för tillämpningen av direktivet på sådana betalningstransaktioner som genomförs i andra valutor än en medlemsstats valuta eller euro. För att kunna tillämpas på sådana betalningstransaktioner krävs dock fortfarande att minst en av de berörda betaltjänstleverantörerna är etablerad i EU.

4.4 Tillgång till kontosystem

Den, för den här framställningen, mest centrala förändringen som PSD2 innebär är att det i direktivet införts så kallade XS2A-bestämmelser. Bestämmelserna möjliggör för aktörer på betaltjänstmarknaden att få tillgång till kontoförvaltande aktörers kontosystem. XS2A-bestämmelserna i PSD2 går att hitta i artikel 66 och 67 i direktivet.

De nya XS2A-bestämmelserna innebär en betydande förändring eftersom de ”öppnar upp” och omkullkastar den tidigare, relativt statiska, marknadsstrukturen som formats av bankerna och deras verksamhet. Betalningsinstitut har genom bestämmelserna i PSD1 varit tvungna att underkasta sig särskilda villkor och krav för att tillåtas tillhandahålla betaltjänster inom EU. Utifrån ett rättsligt perspektiv påminner betalningsinstituten på så sätt till stor del om de traditionella bankerna. Den största skillnaden har dock varit att betalningsinstitut bland annat saknat direkt tillgång till infrastruktur, som i många fall varit och är kritisk för betaltjänsternas funktion.⁷⁵

Den tekniska utvecklingen förutspås leda till att den traditionellt vertikala betalningskedjan, där bland annat bankerna står för en stor del av ledet, kommer att förändras. De vertikala betalningskedjorna av olika betaltjänstleverantörer förväntas brytas upp för att istället bilda nätverk där användarnas information förutspås samlas in och delas mellan ett större antal aktörer.⁷⁶

---

⁷⁵ Stolarski, s. 126 ff.

⁷⁶ Mezzacapo, s. 534.

En nödvändig förutsättning för att en övergång från traditionellt vertikala betalningskedjor till nätverk av betaltjänstleverantörer ska vara möjlig är genom att de nya aktörerna ges tillgång till sådan information som de nya betaltjänsterna grundar sig på. Tidigare har de betaltjänstleverantörerna som velat erbjuda betaltjänster som bygger på tillgång till kontosystem varit tvungna att förlita sig på bankernas välvilja att samarbeta. Stolarski uttrycker det som att bankerna tidigare fungerat som en slags portvakt med möjlighet att bestämma vilka aktörer och betaltjänster som fått tillgång till systemen.⁷⁷

Genom de nya bestämmelserna ger PSD2 därmed en likvärdig möjlighet att bedriva verksamhet på betaltjänstmarknaden, även för leverantörer av sådana betaltjänster som bygger på tillgång till betalningskonton och betalkontoinformation.

4.5 Nya kategorier av betaltjänster

Som nämndes i avsnitt 2.4.4 verkar de så kallade TPPs-aktörerna som ett slags mellansteg mellan de traditionella aktörerna på betalningsmarknaden. De nya tjänster som uppkommit i och med inträdet av de nya aktörerna på marknaden delas i PSD2 upp i två kategorier. Dels har det i artikel 4.15 PSD2 införts en bestämmelse som definierar så kallade betalningsinitieringstjänster. En betalningsinitieringstjänst definieras i artikeln som en tjänst för att initiera en betalningsorder på begäran av betaltjänstanvändaren med avseende på ett betalkonto hos en annan betaltjänstleverantör. För att via internet initiera betalningar, skapar betalningsinitieringstjänster med hjälp av programvara en ”bro” mellan säljföretagets webbplats och internetbankplattformen för betalarens kontoförvaltande betaltjänstleverantör.⁷⁸ Betalningsinitieringstjänsten möjliggör på så sätt för betalningsmottagare att försäkra sig om att en betalning har initierats. Betalningsmottagaren kan därefter, utan onödigt dröjsmål, frigöra varan eller tillhandahålla tjänsten till betaltjänstanvändaren.⁷⁹

---

⁷⁷ Stolarski, s. 124 ff.

⁷⁸ PSD2, skäl nr. 27.

⁷⁹ PSD2, skäl nr. 29.

Av artikel 66.1 PSD2 framgår att medlemsstaterna ska se till att en betalare har rätt att utnyttja en leverantör av betalningsinitieringstjänster för betaltjänster. En förutsättning för att betalningsinitieringstjänsten ska fungera är som tidigare nämnts att tjänsten ges tillgång till betaltjänstanvändarens betalningskonto. Denna tillgång säkerställs genom artikel 66.2 PSD2 där det fastställts att en kontoförvaltande betaltjänstleverantör, vid ett uttryckligt godkännande från betalaren, ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa betalarens rätt att använda betalningsinitieringstjänsten. Bland de åtgärder som krävs enligt artikel 66.4 PSD2 står bland annat att den kontoförvaltande betaltjänstleverantören ska säkerställa att kommunikationen mellan den kontoförvaltande betaltjänstleverantören och betalningsinitieringstjänsten är säker, att leverantören av betalningsinitieringstjänsten omedelbart tillhandahålls eller får tillgängliggjord information om initieringen och genomförandet av betalningstransaktionen samt att den kontoförvaltande betaltjänstleverantören ska vara objektiv vid sitt val av tidpunkt, prioritering eller avgifter för en betalningsorder från en leverantör av en betalningsinitieringstjänst.

Den andra kategorin av betaltjänst som uppstått med anledning av inträdet av TPPs-aktörerna på betalningsmarknaden är så kallade kontoinformationstjänster. En kontoinformationstjänst definieras i artikel 4.16 PSD2 som en sådan onlinetjänst som används för att tillhandahålla sammanställd information om ett eller flera betalkonton som betaltjänstanvändaren innehar hos antingen en annan betaltjänstleverantör eller hos fler än en betaltjänstleverantör. Det främsta syftet med kontoinformationstjänster är att betaltjänstanvändare snabbt och enkelt ska få en överblick över sin ekonomiska situation genom exempelvis saldouppgifter.⁸⁰

Leverantörer av kontoinformationstjänster har enligt artikel 67.1 PSD2 möjlighet att ges tillgång till betaltjänstanvändarnas betalkontoinformation för att ha möjlighet att genomföra och tillhandahålla sina tjänster. I

---

⁸⁰ Prop. 2017/18:77, s. 110.

bestämmelsen fastslås, likt artikel 66.1, att medlemsstaterna även ska se till att en betalare har rätt att utnyttja tjänster som möjliggör tillgång till kontoinformation. Artikel 67.2 a ställer likt artikel 66.2 upp ett krav på betaltjänstanvändarens uttryckliga godkännande för att betaltjänstleverantören ska kunna ges tillgång till kontoinformationen. För att ges tillgång till kontoinformationen ställer artikel 67.2 i PSD2 även upp ett antal krav på leverantören av kontoinformationstjänsten som denne måste uppfylla. Leverantören ska framför allt säkerställa att betaltjänstanvändarens personliga säkerhetsbehörighetsuppgifter inte är tillgängliga för andra parter och att överföringen av uppgifterna ska ske via säkra och effektiva kanaler. Leverantören av kontoinformationstjänsten ska också vid varje kommunikationssession med den kontoförvaltande betaltjänstleverantören identifiera sig. Leverantören av kontoinformationstjänsten får endast ha tillgång till informationen från betecknade betalkonton och dithörande betalningstransaktioner. Leverantören får inte heller begära känsliga betalningsuppgifter som är kopplade till betalkontona samt får inte använda, ha tillgång till eller lagra några uppgifter för andra ändamål än för att genomföra den kontoinformationstjänst som betaltjänstanvändaren uttryckligen har begärt.

Även för en kontoförvaltande betaltjänstleverantören stadgas ett antal krav. Den kontoförvaltande betaltjänstleverantören måste enligt artikel 67.3 i PSD2 bland annat kommunicera säkert med leverantören av kontoinformationstjänsten samt behandla begäranden om uppgifter som överförs via en leverantör av kontoinformationstjänster på ett sådant sätt att det inte är skiljaktigt av annat än objektiva skäl.

4.6 Open banking

Den tekniska utvecklingen kommer att innebära stora förändringar för betalningsmarknaden och dess aktörer. En del av förändringar kommer dock att formas av hur exempelvis bankerna själva väljer att anpassa sig efter de nya spelreglerna. Med anledning av PSD2:s XS2A-bestämmelser ges nu bankerna en möjlighet att välja mellan att antingen ta upp marknadsstriden

mot de nya aktörerna, eller omfamna de nya möjligheter som PSD2 kan innebära.⁸¹

Open banking är en samlad benämning på det nya sätt att bedriva verksamhet som de traditionella aktörerna nu tvingas förhålla sig till. De nya spelreglerna på betalningsmarknaden är ett resultat av att dagens teknikanvändare är vana vid, och förväntar sig mer personligt anpassad teknik och skräddarsydda tjänster. Dagens konsumenter är även mer mobila och sköter gärna sina vardagliga finansiella tjänster på olika former av tekniska enheter, vid den tidpunkt på dygnet som bäst passar konsumenten.⁸² Den ökade efterfrågan av skräddarsydda lösningar har delvis lett till att de traditionella aktörerna, så som exempelvis bankerna, inte längre är lika centrala men även att det inte längre bara är de traditionella tjänsterna, främst kontanter och kortbetalningar, som används regelbundet för mindre betalningar.⁸³ Förändringen av betalningskedjan kommer att få stor betydelse för vilka affärsmodeller som kommer att vara lönsamma i framtiden och hur betalningsmarknaden därmed kommer att utformas.⁸⁴

Som nämnts i avsnitt 4.4 kan leverantörer av kontoinformationstjänster och betalningsinitieringstjänster i och med de nya bestämmelserna i PSD2, genom ett uttryckligt godkännande från betaltjänstanvändaren, få tillgång till betaltjänstanvändarnas betalkonton eller betalkontoinformation. Tillgången till kontosystemen möjliggörs genom att bankerna öppnar upp sina tekniska gränssnitt, så kallade API. En del aktörer inledde redan innan PSD2:s ikraftträdande med att anpassa sig till open banking. Som exempel har en del aktörer öppnat upp så kallade ”Open banking-plattformar” där externa aktörer får bygga in applikationer i bankens API.⁸⁵

---

⁸¹ Stolarski, s. 124 ff.

⁸² Evry, *Open banking transformation*, s. 8.

⁸³ Konkurrensverket, Framväxten av mobila, elektroniska betalningstjänster i Sverige – En studie av förändring inom betalssystemet, s. 15.

⁸⁴ Tuvhag, Emmylou, Svenska Dagbladet, *Kan förändra banksektorn – det innebär nya reglerna*.

⁸⁵ Mölne, Viktor, Dagens Industri, *Rusning när storbankerna öppnar datalussarna*.

Enkelt förklarar utgör en API en slags mellanhandsmjukvara som möjliggör för två olika applikationer att kommunicera med varandra. Det går nästan att säga att en API utgör ett slags tekniskt språk. För att olika applikationer ska kunna kommunicera måste de bygga på samma infrastruktur och tala samma språk. Som ett praktiskt exempel går att använda en av de många bokningswebbsidor som används för att boka exempelvis flygbiljetter. Bokningswebbsidan interagerar med flygbolagens API:er och söker ofta efter flera olika alternativ baserat på den sökning som användaren gör genom bokningswebbsidans söktjänst. För att bokningswebbsidan ska ha möjlighet att hämta och leverera information om flygbiljettpriser behöver bokningswebbsidan kunna kommunicera med flygbolagens eller hotellens databaser. Genom att använda samma API möjliggör de olika företagen för varandra att få åtkomst till sådan information som behövs för att, exempelvis i förevarande fall, köpa en flygbiljett.⁸⁶

Open banking bygger på samma princip som den i exemplet ovan. De kontoförvaltande aktörerna ska genom öppna API:er kunna samarbeta med andra aktörer på betaltjänstmarknaden. PSD2 innebär förvisso att bankerna tvingas öppna upp sådana API:er som ger tredjepartsaktörer tillgång till de bankernas kontosystem. Det är dock upp till de bankerna att själva besluta vilka API:er som i övrigt ska öppnas upp för tredjepartsaktörerna. På så sätt har bankerna en möjlighet att särskilja sig i det nya ”open banking landskapet”.⁸⁷

4.7 Sammanfattning

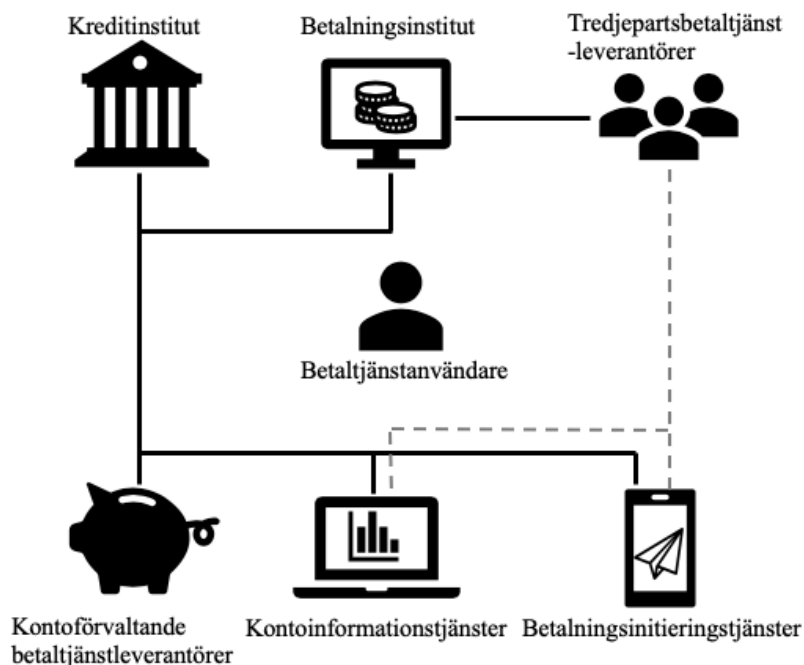
För att sammanfatta det här kapitlet kan inledningsvis konstateras att PSD2 bygger vidare på den grund som lades genom PSD1. Den snabba tekniska utvecklingen gav upphov till luckor i lagstiftningen som behövde fyllas. Utvecklingen på betaltjänstmarknaden innebar även att det uppstått nya sorters betaltjänster som gett upphov till inrättandet av de nya betaltjänstleverantörskategorierna betalningsinitieringstjänster och

---

⁸⁶ MuleSoft, *What is an API? (Application Programming Interface)*.

⁸⁷ EVERY, *Open banking – en revolutionerande möjlighet för banker*.

kontoinformationstjänster. De nya kategorierna av betaltjänster bygger på att leverantörerna av dessa tjänster får tillgång till de kontosystem som ägs och kontrolleras av de kontoförvaltande aktörerna på betaltjänstmarknaden. För att säkerställa de nya betaltjänstleverantörernas möjlighet att verka på betaltjänstmarknaden har i PSD2 därför införts så kallade XS2A-bestämmelser. XS2A-bestämmelserna i PSD2 ställer nya krav på både de kontoförvaltande aktörerna men även de nya betaltjänstleverantörerna. Bestämmelserna har även inneburit att marknaden varit och kommer att tvingas anpassa sig efter de nya spelreglerna. Anpassningen har bland annat gett upphov till nya sätt att bedriva verksamhet på betaltjänstmarknaden där open banking genom öppna API:er kan nämnas som ett exempel. Som ett resultat av de nya kategorierna av betaltjänster i kombination med nya XS2A-bestämmelserna i PSD2 kommer betaltjänstmarknaden i fortsättningen att se något annorlunda ut jämfört med tidigare. Likt i kapitel 2 används en illustration⁸⁸ för att förtydliga beskrivningen av förändringarna på betaltjänstmarknaden.

⁸⁸ Illustrationen är återskapad från European Payments Council, *PSD2 explained*.

5 Konkurrensrättsliga utgångspunkter

5.1 Inledning

Syftet med den här framställningen är att kritiskt granska den rättsliga utvecklingen med fokus på XS2A-bestämmelserna i PSD2 utifrån det konkurrensrättsliga begreppet nödvändig nytthet. Innan begreppet nödvändighet kommer att behandlas i den här framställningen är det för den fortsatta förståelsen av framställningen nödvändigt att först redogöra för några relevanta konkurrensrättsliga utgångspunkter. Inledningsvis kommer det därför att redogöras för de begrepp som används för att fastställa en aktörs konkurrensrättsliga ställning på en marknad. Därefter innehåller kapitlet en redogörelse för de bestämmelser och begrepp som aktualiseras i de fall då en aktör innehar en dominerande ställning på en marknad.

5.2 Relevant marknad

För att fastställa en aktörs konkurrensrättsliga ställning på en marknad är det viktigt att inledningsvis konstatera vilket som utgör den berörda marknaden. Inom konkurrensrätten används begreppet relevant marknad för att fastställa en ram inom vilken konkurrensreglerna kan tillämpas i det aktuella fallet. Den relevanta marknaden delas vanligen upp i en relevant produktmarknad och en relevant geografisk marknad.⁸⁹

För att fastställa vad som utgör den relevanta produktmarknaden respektive den relevanta geografiska marknaden har kommissionen i ett tillkännagivande⁹⁰ angivit vad som kan användas som riktlinjer för bedömningen. I tillkännagivandet anges att:⁹¹

---

⁸⁹ Gustafsson, s. 149 f.

⁹⁰ Kommissionens tillkännagivande om definitionen av relevant marknad.

⁹¹ Gustafsson, s. 149 f.

”En relevant produktmarknad omfattar alla varor eller tjänster som på grund av sina egenskaper, sitt pris och den tilltänkta användningen av konsumenterna betraktas som utbytbara.”⁹²

I tillkännagivandet anges även att:

”Den geografiska marknaden omfattar det område inom vilket de berörda företagen tillhandahåller de relevanta produkterna eller tjänsterna, inom vilken konkurrensvillkoren är tillräckligt likartade och som kan skiljas från angränsande geografiska områden framför allt på grund av väsentliga skillnader i konkurrensvillkoren.”⁹³

Att bedöma om en produkt kan betraktas som utbytbar eller inte kan ibland vara komplicerat. En vanlig metod för att värdera en vara eller tjänsts utbytbarhet är genom att analysera beteendet hos konsumenterna och försöka bedöma på vilket sätt en konsument väljer sin vara. Ett tillvägagångssätt som kan användas med avsikt att analysera en påtänkt konsuments beteende på marknaden är genom att simulera hur konsumenten skulle reagera på en eventuell prisförändring. Konsumenten kan då exempelvis välja att köpa en annan liknande vara eller tjänst istället för den ursprungliga produkten. I detta fall sägs produkten vara direkt utbytbar mot den vara eller tjänst som konsumenten väljer istället. Gustafsson och Westin talar även i sin bok ”konkurrensreglerna i klartext” om den så kallade ”chockprincipen”. Genom att, i teorin, avsevärt ändra priset på en vara eller tjänst går det att analysera om konsumenterna väljer att avstå från varan eller väljer att byta ut varan mot en annan snarlik produkt.⁹⁴

Bedömningen av vad som utgör den relevanta geografiska marknaden är något mer statisk än den bedömning som görs vid fastställandet av vad som utgör den relevanta produktmarknaden. Utgångspunkten är att den geografiska marknaden definieras som det geografiska område, inom vilket,

---

⁹² Gustafsson, s. 149 f.

⁹³ Ibid, s. 149 f.

⁹⁴ Westin, s. 42.

varan eller tjänsten kan tillhandahållas på tillräckligt likartade konkurrensvillkor och där området även kan skiljas från angränsande geografiska områden. Bedömningen blir därför en kombination av de två ovan nämnda faktorerna. För att sedan fastställa var gränsen ska dras för det som utgör den relevanta geografiska marknaden krävs en separat bedömning i varje enskilt fall. Den relevanta geografiska marknaden kan variera oerhört och avgränsningsmöjligheterna är obegränsade. Det är därför viktigt att basera bedömningen på de individuella förutsättningarna och de aktuella handelsmönster som går att identifiera i det ifrågavarande fallet.⁹⁵

5.3 Dominerande ställning

När utredningen av marknaden är klar och den relevanta marknaden i det aktuella fallet har fastställts är nästa steg i den konkurrensrättsliga bedömningen att bedöma den eller de aktuella aktörernas marknadsställning på den relevanta marknaden. Nedan i avsnitt 5.4 kommer det att redogöras för vad som menas med missbruk av dominerande ställning. Innan avsnitt 5.4 är det nödvändigt att först specificera vad en dominerande marknadsställning är och innebär.

Med begreppet dominerande ställning avses en sådan situation som uppstår då ett företags ekonomiska maktställning på en relevant marknad möjliggör för företaget att hindra upprätthållandet av en effektiv konkurrens på marknaden.⁹⁶ För att avgöra om ett företag har en sådan ställning att den ska bedömas som dominerande måste hänsyn tas till marknadens konkurrensstruktur. Bedömningen av om dominerande ställning föreligger bygger på flera olika faktorer där företagets marknadsandel har störst betydelse. För att en aktör ska ha en dominerande marknadsställning krävs vanligen att aktören har en marknadsandel på mellan 40 och 50 procent av den totala marknaden. Eftersom att det inte finns någon exakt gräns för hur stor marknadsandel som krävs får hänsyn tas till omständigheterna i det individuella fallet. Bedömningen av om en aktör har en dominerande ställning

---

⁹⁵ Westin, s. 43 ff.

⁹⁶ Mål 85/76 *Hoffman-La Roche & Co. AG mot Europeiska gemenskapernas kommission*, punkt 38.

är därför beroende av hur fördelningen av marknadsandelar ser ut för de konkurrerande aktörerna på marknaden. Även om det inte går att fastställa en exakt gräns för hur stor marknadsandel som krävs för att en aktör ska anses ha en dominerande ställning så har det i rättspraxis ansetts att en marknadsandel som understiger 30 procent inte kan medföra en dominerande ställning.⁹⁷ Andra omständigheter som är relevanta för bedömningen av om en dominerande ställning föreligger är aktörens finansiella styrka samt om det är svårt för nya aktörer att göra inträde på marknaden.⁹⁸ Även faktorer som tillgång till insatsvaror, patent eller andra immaterialrättigheter, teknologi eller andra kunskapsmässiga övertag kan vägas in i bedömningen av en aktörs marknadsställning. Vid bedömningen måste även hänsyn tas till att en aktör kan vara verksam på flera olika marknader samtidigt. I det fall då en aktör är verksam på fler än en marknad måste aktörens samlade verksamhet tas i beaktande. En aktörs dominans på en marknad kan spilla över på en närliggande eller besläktad marknad, det gäller oavsett om den andra marknaden är i vertikalt eller horisontellt led.⁹⁹

Ett företag anses ha en dominerande ställning om företagets ställning tillåter företaget att, i betydande omfattning, agera oberoende i förhållande till dess konkurrenter, kunder och konsumenter. Företagets ställning utesluter inte att viss konkurrens förekommer, men den möjliggör ett betydande inflytande på de villkor under vilka konkurrensen kan utveckla sig. På så vis innebär det att företaget har möjlighet att agera relativt fritt på marknaden och påverka konkurrensen utan att avsevärt skada den egna verksamheten.¹⁰⁰

---

⁹⁷ Nordell, s. 32.

⁹⁸ Konkurrensverket, information från Konkurrensverkets hemsida, *Missbruk av dominerande ställning*.

⁹⁹ Gustafsson, s. 161.

¹⁰⁰ Mål 85/76 *Hoffman-La Roche & Co. AG mot Europeiska gemenskapernas kommission*, punkt 38 och 39.

5.4 Missbruk av dominerande ställning

5.4.1 Allmänt om missbruk av dominerande ställning

Att inneha en dominerande ställning på en marknad är inte olagligt i sig. Enligt både 2 kap. 7 § KL och artikel 102 FEUF är det dock förbjudet för aktörer som innehar en dominerande ställning att agera på ett sådant sätt att det kan anses innebära ett missbruk av denna ställning. I artikel 102 FEUF stadgas att:

”Ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på den inre marknaden eller inom en väsentlig del av denna är, i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater, oförenligt med den inre marknaden och förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

- a) direkt eller indirekt påtvinga någon oskäligen inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäligen affärsvillkor,*
- b) begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,*
- c) tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel,*
- d) ställa som villkor för att ingå avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.”*

Att avgöra om ett företags agerande på marknaden innebär ett missbruk av dominerande ställning kan ibland vara svårt. Det finns flera olika sätt på vilket ett företag kan missbruka sin ställning på marknaden. Som exempel kan nämnas att underprissättning, överprissättning, selektiva distributionssystem, marknads- eller produktionsbegränsningar, prislägganden m.m. utgör olika typer av ageranden, genom vilka ett företag kan missbruka sin ställning på marknaden. För att ett företag ska anses ha missbrukat sin dominerande

ställning krävs ingen faktisk inverkan eller förändring på den eller de berörda marknaderna, det är tillräckligt att företaget genom sitt agerande kunnat ha en sådan inverkan. Missbruksförfarandet behöver på samma sätt inte heller nödvändigtvis syfta till ekonomisk vinning för företaget.¹⁰¹

5.4.2 Leveransvägran

Ett tillvägagångssätt genom vilket ett företag kan anses missbruka sin ställning på marknaden är genom så kallad leveransvägran. Leveransvägran innebär som namnet avslöjar att ett företag helt enkelt vägrar att leverera en vara eller tjänst, alternativt att företaget avbryter ett pågående leveransförhållande. I enlighet med den fria kontraheringsprincipen har man rätt att sluta avtal med vem man vill vilket motsatsvis även innebär en rätt att neka avtal. Likt att det inte är olagligt att faktiskt inneha en dominerande ställning är det därför inte de facto olagligt att leveransvägra. När ett företag innehar en dominerande ställning följer dock ett särskilt ansvar som innebär att leveransvägran i vissa fall kan bli otillåtet. Leveransvägran innebär främst ett missbruk av dominerande ställning i de fall då leveransvägran används som ett verktyg för att syfta till att stärka den egna ställningen på marknaden.¹⁰²

5.4.3 Kopplingsförbehåll

Ett annat tillvägagångssätt genom vilket ett företag kan anses missbruka sin ställning på marknaden är genom så kallat kopplingsförbehåll. Kopplingsförbehåll innebär något enkelt förklarat att ett företag påtvingar en kund att köpa ytterligare produkter utöver den produkt som kunden ursprungligen tänkt köpa. Genom att tvinga på kunder produkter som omfattas av kopplingsförbehåll kan dominerande företag stänga ute konkurrenter från marknaden.¹⁰³

---

¹⁰¹ Gustafsson, s. 164 f.

¹⁰² Ibid, s. 176.

¹⁰³ Ibid, s. 170 f.

6 Nödvändiga nyttigheter

6.1 Allmänt om nödvändiga nyttigheter

I föregående kapitel redogjordes för innebörden av den relevanta marknaden och missbruk av dominerande ställning. I det här kapitlet kommer det att redogöras för det resonemang kring nödvändiga nyttigheter som vuxit fram ur den konkurrensrättsliga doktrinen och rättspraxis. Begreppet nödvändig nyttighet syftar på de fall där en grundförutsättning för att en marknad ska fungera är att marknadens aktörer har tillgång eller får tillträde till olika former av nödvändig infrastruktur eller oundgängliga insatsvaror. Om en vara, tjänst eller annan nyttighet bedöms som en nödvändig nyttighet kan det företag som kontrollerar denna tvingas att upplåta nyttigheten till konkurrerande aktörer på en nedströmsmarknad. Skyldigheten att upplåta nyttigheten sträcker sig endast till konkurrenter i det horisontella ledet och inte konkurrenter i det vertikala ledet. En nödvändig nyttighet får inte heller kunna vara möjlig att ersätta av något som en konkurrent har praktisk eller skälig möjlighet att skapa.¹⁰⁴

Begreppet nödvändig nyttighet har sitt ursprung i den amerikanska antitrusträtten och den så kallade ”essential facilities doctrine”. Användandet av det amerikanska begreppet essential facilities¹⁰⁵ sträcker sig hela vägen tillbaka till början 1900-talet och begreppet härstammar ur ett antal grundläggande rättsfall inom den amerikanska konkurrensrätten. Inledningsvis kommer det därför att redogöras för the essential facilities doctrine och några av de amerikanska rättsfallen. Inom EU-rätten har det på senare år vuxit fram och utvecklats en motsvarighet till den amerikanska doktrinen. Det kommer därför, i detta kapitel, även att redogöras för den EU-rättsliga motsvarigheten till doktrinen. Avslutningsvis innehåller kapitlet en

---

¹⁰⁴ Gustafsson, s. 186 f.

¹⁰⁵ Hädanefter kommer ”essential facilities” att refereras till som nödvändiga nyttigheter.

redogörelse för ett antal fall där begreppet nödvändig nytthete använts inom svensk rätt.¹⁰⁶

6.2 The essential facilities doctrine

6.2.1 Inledning

Doktrinen om nödvändiga nyttheter bygger på fall från amerikansk rätt, då aktörer med en dominerande ställning på marknaden tvingats att ställa någon av sina tillgångar till förfogande åt en konkurrent i ett nedåtströmmande led. Tillgången är enligt den amerikanska doktrinen nödvändig eller kritisk för att konkurrenten ska kunna bedriva konkurrerande verksamhet på marknaden. Konkurrenten kan även i vissa fall verka i ett uppströmsled, även om det inte är lika vanligt. För att inte diskrimineras ska tillgången även ske på icke-diskriminerande villkor.¹⁰⁷

Med begreppet nedströmsmarknad åsyftas en sådan marknad där konkurrerande verksamhet endast kan bedrivas om den konkurrerande aktören får tillgång till den nödvändiga nyttheten. Med begreppet uppströmsmarknad åsyftas en sådan marknad som kan sägas bestå av den faktiska nödvändiga nyttheten.¹⁰⁸

Trots att den amerikanska doktrinen funnits under en lång tid finns det inget konkret svar på exakt vilka rättsfall som utgör doktrinen om nödvändiga nyttheter.¹⁰⁹ Nedan angivna och redovisade rättsfall utgör dock några av de rättsfall som ofta anses vara en del av doktrinen.

---

¹⁰⁶ Bergman, s. 406.

¹⁰⁷ Ibid s. 403.

¹⁰⁸ Gustafsson, s. 187.

¹⁰⁹ OECD, *The Essential Facilities Concept*, s. 8.

6.2.2 Rättspraxis

6.2.2.1 United States v. Terminal Railroad Association of St. Louis

Det första av de rättsfall som anses ha banat väg för doktrinen om nödvändiga nyttigheter är rättsfallet *United States v. Terminal Railroad Association of St. Louis*¹¹⁰ från år 1912. Rättsfallet handlar om ett flertal järnvägsföretag, Terminal Railroad Association of St. Louis (TRA) som tillsammans kontrollerade tillgången till de två, och enda, järnvägsbroarna som sträckte sig över Mississippifloden i St. Louis. Medlemmarna i TRA hade nekat andra aktörer tillgång till de två järnvägsbroarna vilket lett till att fallet togs upp i The Supreme Court. I fallet fastslog domstolen att TRA agerat på ett felaktigt sätt och att de i fortsättningen var tvungna att möjliggöra för, och tillåta andra järnvägsföretag att nyttja broarna på rättvisa och rimliga villkor. En av de bakomliggande orsakerna till domslutet var det faktum att det, med anledning av topografen i St. Louis, inte fanns några möjliga alternativ till de två järnvägsbroarna. Järnvägsbroarna betraktades därför som en nödvändighet, dels för de som önskade att bedriva transport till och från St. Louis men även för allmänheten som påverkades av den begränsade handeln. Rättsfallet är av stor vikt för doktrinen eftersom det framkallade den princip om att ”dela med sig” som nu ligger till grund för doktrinen.¹¹¹

6.2.2.2 Associated Press v. United States

År 1945 tog The Supreme Court återigen sig an ett fall där omständigheterna i fallet påminde om de i *United States v. Terminal Railroad Association of St. Louis*. Det nya fallet *Associated Press v. United States*¹¹² handlade om ett tidningskooperativ, Associated Press, (AP) bestående av 1200st olika tidningsbyråer runt om i USA. AP hade bildats i syfte att uppnå en effektivare nyhetsrapportering men ansågs ha agerat på ett tveksamt sätt då de vägrat låta

---

¹¹⁰ *United States v. Terminal Railroad Association of St. Louis* 224 U.S. 383.

¹¹¹ Seelen, s. 1120.

¹¹² *Associated Press v. United States* 326 U.S. 1.

konkurrerande tidningsbyråer ansluta sig till det samverkande kooperativet. The Supreme Court slog fast att AP var tvunget att erbjuda alla tidningsbyråer samma möjlighet att ansluta sig. Rättsfallet är av stor betydelse eftersom möjligheten att ansluta sig till tidningskooperativet i fallet dels betraktades som viktigt för marknaden, men även för att det ansågs föreligga ett större syfte bakom bedömningen. Möjligheten att ansluta sig till kooperativet ansågs, av en del, vara viktigt ur ett allmännyttigt perspektiv eftersom det säkerställde det fria informationsflödet. En del utomstående kritiker gick även så långt som att hävda att tidningskooperativet, före domen, stod i konflikt med de demokratiska grunderna i samhället eftersom det äventyrade den fria pressen.¹¹³

6.2.2.3 Otter Tail Power Co. v. United States

Ett tredje rättsfall som också ligger till grund för doktrinen om nödvändiga nyttigheter är *Otter Tail Power Co. v. United States*¹¹⁴ från år 1973. Fallet gällde ett elföretag (OTP) som vägrade att förse kommunala distributionssystem med el. Domstolen gjorde bedömningen att företaget i fallet agerat felaktigt och därmed var skyldigt att förse de kommunala distributionssystemen med el. I fallet uttryckte domstolen dels sin oro för att OTP haft som avsikt att utnyttja sin ställning på en marknad för att skaffa sig en monopolställning på en annan marknad. Domstolen uttryckte även sin oro för allmänheten eftersom det i fallet rörde sig om allmännyttig infrastruktur. I fallet beskrev domstolen även infrastrukturen som nödvändig för allmänheten.¹¹⁵

6.2.2.4 MCI Communications Corp. v. AT&T

Det kanske främsta och ledande rättsfallet för doktrinen om nödvändiga nyttigheter är *MCI Communications Corp. v. AT&T*¹¹⁶ från år 1994.¹¹⁷ Fallet gällde The Federal Communications Commission (F.C.C.) som påstods ha

---

¹¹³ Seelen, s. 1120 f.

¹¹⁴ *Otter Tail Power Co. v. United States* 410 U.S. 366.

¹¹⁵ Seelen, s. 1121 f.

¹¹⁶ *MCI Communications Corp. v. AT&T* 708 F.2d 1081.

¹¹⁷ OECD, *The Essential Facilities Concept*, s. 8.

agerat utan befogenhet när de, genom en policy, undantagit konkurrenter till telekommunikationsbolaget AT&T från ett krav på att redovisa tariffer för sina priser och tjänster. Policyn gällde endast för så kallade ”icke-dominanta operatörer” och syftade till att förbättra konkurrensen på telekommunikationsmarknaden för långdistanssamtal. Domstolen fastslog att undantaget genom policyn inte var tillåtet och att F.C.C agerat utan laglig befogenhet.¹¹⁸ Rättsfallet har ansetts vara ledande eftersom det från rättsfallet går att utläsa följande fyra nödvändiga faktorer för att fastställa ansvar genom doktrinen. För att ansvar ska kunna fastställas måste det som utgångspunkt handla om ett fall där en aktör med dominerande ställning på marknaden förfogar över och kontrollerar en nödvändig nytthet. Det ska föreligga en praktisk eller rimliga oförmåga för en eventuell konkurrent på marknaden att skapa en identisk nödvändig nytthet. Fallet måste också bestå av ett nekande, från den aktör som förfogar över den nödvändiga nyttheten, för en konkurrent att bruka nyttheten. Slutligen måste det även föreligga en faktisk möjlighet för aktören att upplåta den nödvändiga nyttheten till konkurrenten.¹¹⁹

6.3 Nödvändiga nyttheter inom EU-rätt

6.3.1 Inledning

Till skillnad från den amerikanska rätten finns det inom EU-rätten ingen uttalad doktrin gällande nödvändiga nyttheter. I de fall då en marknadsaktör kontrollerar en nödvändig nytthet och samtidigt utestänger konkurrenter från nyttheten kan dock agerandet stå i strid med förbudet mot missbruk av dominerande ställning i artikel 102 FEUF.¹²⁰ Förbudet i artikel 102 FEUF har givit upphov till flertalet avgöranden inom EU-rätten där omständigheterna i fallen omfattat marknadsaktörer som kontrollerat sådana nyttheter som bedömts som nödvändiga för marknadsaktörers möjlighet att bedriva konkurrerande verksamhet. I det här avsnittet kommer jag att redogöra för en

---

¹¹⁸ Greenhouse Linda, The New York Times, “AT&T Wins Vs. the F.C.C. In High Court”.

¹¹⁹ OECD, *The Essential Facilities Concept*, s. 8.

¹²⁰ Gustafsson, s. 187 f.

del av den EU-rättsliga praxis som vuxit fram med anledning av förbudet i artikel 102 FEUF, och där det refererats till begreppet nödvändig nytthet.

6.3.2 Tillämpning av begreppet inom EU-rätten

6.3.2.1 Sea Containers v. Stena Sealink

Första gången som begreppet nödvändig nytthet nämndes i ett EU-rättsligt sammanhang var år 1993 i fallet *Sea Containers v. Stena Sealink*¹²¹. Fallet gällde företaget och färjeoperatören Stena Sealink som vid tidpunkten förfogade över rätten att nyttja den lokala hamnen i staden Holyhead i Wales. Stena Sealink hade vid tillfälle nekat det konkurrerande företaget Sea Containers från att använda stadens hamn för att etablera en ny rutt för företagets snabbfärjor. Kommissionen uttryckte att Stena Sealink innehade en dominerande ställning eftersom företaget dels förfogade över hamnen men även brukade den nödvändiga nytthet som hamnen innebar.¹²² Förfarandet innebar enligt kommissionens beslut att Stena Sealink agerat i strid med förbudet i artikel 102 FEUF eftersom att företaget utnyttjat sin styrka på en marknad för att stärka sin ställning på en annan besläktad marknad. Genom beslutet erkände kommissionen för första gången begreppet ”nödvändig nytthet” inom EU-rätten.¹²³

6.3.2.2 Oscar Bronner

EU-domstolen har sedan *Sea Containers v. Stena Link* utvecklat den EU-rättsliga synen på begreppet nödvändig nytthet. I *mål C-7/97 Oscar Bronner*¹²⁴ fastslog domstolen att avtalsvägran endast kan utgöra missbruk om det är fråga om en nytthet som är absolut nödvändig för den behövande och inte bara en tjänst eller nytthet som är önskvärd för bättre konkurrensställning. I fallet hade den österrikiska tidningsdistributören Oscar Bronner önskat att få tillgång till en nationell utdelningstjänst som ägdes av

---

¹²¹ 94/19/EC *Sea Containers v. Stena Sealink*.

¹²² OECD, *The Essential Facilities Concept*, s. 8.

¹²³ Gustafsson, s. 188.

¹²⁴ Mål C-7/97 *Oscar Bronner mot Mediaprint*.

den konkurrerande tidningsdistributören Mediaprint.¹²⁵ Mediaprint erbjöd Bronner att distribuera Bronners tidning *Der Standard* men endast på villkor som Bronner inte accepterade. Enligt Bronner fanns det inga tillgängliga och rimliga alternativ till den utdelningstjänst som Mediaprint kontrollerade. De alternativ som fanns tillgängliga var enligt Bronner att antingen distribuera tidningarna med posten, starta en egen utdelningstjänst eller distribuera tidningarna i samarbete med andra tidningsdistributörer. Det första alternativet ansåg Bronner inte vara helt tillfredställande sett till behovet, det andra alternativet ansågs vara för dyrt och det tredje alternativet ansågs vara praktiskt tveksamt. Av domen framgår att domstolen var av en annan åsikt. Enligt domstolen förelåg det inte sådana hinder som gjorde det omöjligt, eller ens orimligt svårt för tidningsutgivare att själva eller genom samarbete med andra inrätta motsvarigheter till Mediaprints utdelningstjänst. Utdelningssystemet utgjorde därför ingen nödvändig nytthet. Det intressanta i fallet är att domstolen valde att inte beakta den amerikanska doktrinen och låta den ligga till grund för sin bedömning. Enligt Wooldridge kan det ha varit så att domstolen önskade att inte inkludera den amerikanska doktrinen i sin bedömning eftersom att det riskerade att begränsa kommissionens beslutsutrymme.¹²⁶

Att domstolen valde att inte referera till den amerikanska doktrinen talar enligt min uppfattning för att begreppet nödvändig nytthet spelar en tydlig roll inom EU-rätten, oaktat den amerikanska doktrinen.

6.3.2.3 Microsoft mot Kommissionen

Samtliga av de mål som hittills redogjorts för har innefattat marknadsaktörer som på olika sätt vägrat att tillhandahålla någon form av fysisk nytthet eller möjlighet att ansluta sig till ett nödvändigt marknadssamarbete. I målet *Microsoft mot Kommissionen* tog kommissionen ställning till om även en vägran att tillhandahålla informationsteknisk infrastruktur kunde innebära ett missbruk av dominerande ställning. Microsoft Corp. (Microsoft) tillverkar

---

¹²⁵ Gustafsson, s. 188 f.

¹²⁶ Wooldridge, s. 258–264.

och säljer datorprogram över hela världen. Frågan i målet gällde om Microsoft agerat på ett sådant sätt att agerandet stod i strid med det dåvarande förbudet mot missbruk av dominerande ställning i artikel 82 EG-fördraget.¹²⁷ Bakgrunden var den att Microsoft, i de datorprogram som sålts och levererats, även valt att integrera sin mediaspelare för direkt uppspelning, som givits namnet Windows Media Player. Microsoft hade även vägrat att tillhandahålla det konkurrerande företaget Sun Microsystems sådan information som krävdes för att Sun Microsystems operativsystem för arbetsgruppsservrar skulle kunna ”kommunicera” med Windows.¹²⁸

Kommissionen inledde att bedöma Microsofts agerande med att definiera tre relevanta marknader: marknaden för operativsystem för klientdatorer, marknaden för operativsystem för arbetsgruppsservrar och marknaden för mediaspelare för direkt uppspelning.¹²⁹ Kommissionen fann att Microsoft innehade en dominerande ställning på de två förstnämnda marknaderna och fastslog att företagets agerande inneburit en överträdelse av artikel 82 EG.¹³⁰ Genom att vägra att tillhandahålla information om interoperabilitet och samtidigt vägra att tillåta användning av informationen för utveckling och tillhandahållande av konkurrerande produkter på marknaden för operativsystem för arbetsgruppsservrar ansågs Microsoft missbruka sin dominerande ställning.¹³¹

6.4 Nödvändiga nyttigheter inom svensk rätt

6.4.1 Inledning

I avsnitt 6.2 och 6.3 har det redogjorts för tillämpningen av begreppet nödvändig nyttighet inom amerikansk rätt och EU-rätt. Begreppet nödvändig

---

¹²⁷ Nuvarande artikel 102 FEUF.

¹²⁸ Mål T-201/04 *Microsoft Corp. mot Europeiska gemenskapernas kommission*, punkt 1 och 2.

¹²⁹ *Ibid*, punkt 6.

¹³⁰ *Ibid*, punkt 8 och 9.

¹³¹ *Ibid*, punkt 9.

nyttighet har även varit föremål för användning inom svensk rätt och förekommer i både rättspraxis och flertalet beslut av Konkurrensverket. I det här avsnittet kommer jag därför att redogöra för den svenska användningen av begreppet i praxis samt hur begreppet definieras enligt svensk rätt.

6.4.2 Tillämpning av begreppet i svensk rätt

6.4.2.1 MD 2007:26 Ekforsbolagen

I Marknadsdomstolens (MD) dom 2007:26 tog domstolen ställning till om en leveransvägran inneburit ett missbruk av dominerande ställning. Av bakgrunden till fallet framgår att Ekfors Kraft AB ägt anläggningstillgångar som utgjort gatu- och vägbelysningsnät i Övertorneå kommun och Haparanda kommun. Tvisten i fallet uppstod då Ekfors Kraft AB och de berörda kommunerna inte kommit överens om priset för gatu- och vägbelysningen. Till följd av pristvisten valde Ekfors Kraft AB att, tills vidare, inte tända belysningen. Därmed blev både kommun och invånare under en period utan gatu- och vägbelysning. Av uppenbara skäl innebar den uteblivna belysningen stora negativa konsekvenser för allmänheten sett till både trafiksäkerheten och den allmänna trygghetsfaktorn. Kommunerna hävdade att Ekfors Kraft AB innehade ett naturligt monopol för tillhandahållande av nättjänster och en dominerande ställning för tillhandahållande av elenergi på den berörda marknaden. En leveransvägran innebar enligt kommunernas talan ett missbruk av dominerande ställning och kommunerna hänvisade även till gatu- och vägbelysningen som en nödvändig nytthet. Kommunerna gjorde gällande att gatu- och vägbelysningen utgjorde en nödvändig nytthet eftersom den släckta belysningen innebar både en trafikfara och en allmän otrygghetsfaktor i kommunerna.

MD bedömde att det, trots Ekfors Kraft AB:s dominerande ställning på marknaden, inte förelåg något missbruk. Förklaringen var att kommunerna i sin talan inte framfört tillräckliga skäl för sitt påstående. En anledning till det var bland annat att kommunerna ansågs ha möjlighet att själva låta uppföra anläggningar för gatu- och vägbelysning.

Kommunernas anförande att gatu- och vägbelysningen utgjorde en nödvändig nytthet ansågs enligt domstolen inte heller möta de kriterier som krävdes. I domen uttrycker MD det själva som att *”vad kommunerna anført kan inte anses möta de kriterier som förutsätts vid lämpning av principen om nödvändig nytthet”*¹³². Vidare slår domstolen fast i domen att *”begreppet nödvändiga nyttheter ibland används i den konkurrensrättsliga doktrinen för sådana varor och tjänster eller andra nyttheter som är oundgängliga för att företag ska kunna bedriva verksamhet på en viss marknad”*¹³³. MD konstaterar även att *”för att en tillgång, vid en konkurrensrättslig bedömning, ska kunna anses utgöra en nödvändig nytthet får det inte finnas några faktiska eller potentiella alternativ för det företag som efterfrågar den. Det innebär att det måste finnas tekniska, rättsliga eller ekonomiska hinder som gör det omöjligt, eller i vart fall orimligt svårt, för företag att bedriva verksamhet på marknaden, om de inte får tillgång till en viss vara, tjänst eller annan nytthet. Det åligger den part som gör gällande att det är fråga om en nödvändig nytthet att visa att de nu nämnda förutsättningarna är för handen”*¹³⁴.

MD slår i och med domen fast begreppet nödvändiga nyttheter som en princip inom konkurrensrätten. MD konstaterar även att det, för att en nytthet ska betraktas som en nödvändig nytthet, krävs att nyttheten är oundgänglig för ett företags möjlighet att bedriva verksamhet på en viss marknad samt att det inte heller får finnas några faktiska eller potentiella alternativ för det företag som efterfrågar den nödvändiga nyttheten.¹³⁵

6.4.2.2 Konkurrensverket Dnr 31/94, 241/94 samt 311/94 Luftfartsverket

Konkurrensverket tog år 1994 ställning till om Luftfartsverket missbrukat sin dominerande ställning när man nekat andra företag från att bedriva så kallad

---

¹³² MD 2007:26, s. 25.

¹³³ Ibid, s. 22.

¹³⁴ Ibid, s. 22.

¹³⁵ MD 2007:26; Gustafsson, s. 186.

stationstjänstverksamhet vid några av Sveriges flygplatser. Konkurrensverket konstaterade att Luftfartsverket stängt ute potentiell konkurrens från den aktuella marknaden och att Luftfartsverket därmed missbrukat sin dominerande ställning. I Konkurrensverkets bedömning framgår även att sådana företag som äger eller driver en nödvändig nyttinghet samtidigt som företaget själv utnyttjar densamma, missbrukar sin dominerande ställning om företaget, utan objektivt godtagbara skäl, nekar sina konkurrenter tillgång till nyttingheten.¹³⁶

6.4.2.3 Konkurrensverket dnr 389/96 Posten Sverige AB

I det här fallet blev Postens postboxsystem föremål för bedömning av Konkurrensverket. Konkurrerande aktörer ansåg att det, för att bedriva konkurrerande verksamhet på postmarknaden, krävdes att aktörerna skulle få tillgång till Postens postboxsystem. Konkurrensverket tog i sitt beslut hänsyn till att Postens postboxsystem byggts upp under en tid då Posten verkat i skydd av en monopollagstiftning. Den infrastruktur som postboxsystemet innebär, har följaktligen vuxit fram utan risktagande på en konkurrensutsatt marknad. Konkurrensverket ansåg även att tillträde till infrastrukturen var nödvändigt för att bedriva konkurrerande verksamhet på postmarknaden. Konkurrensverket refererade till postboxsystemet som en nödvändig facilitet och beslutade att Posten var skyldiga att tillhandahålla systemet till konkurrerande aktörer till skäliga och icke-diskriminerande villkor.¹³⁷

6.4.2.4 Konkurrensverket dnr 1438/94 Göteborgs Båtmän AB

I ovan redovisade beslut och domslut har det i samtliga fall rört sig om aktörer med dominerande ställning på en marknad som samtidigt bedrivit verksamhet på en nedströmsmarknad. I det här ärendet var omständigheterna något annorlunda. Omständigheterna i ärendet var att ett företag som önskade att

---

¹³⁶ Gustafsson, s. 189.

¹³⁷ Konkurrensverkets beslut, Dnr 389/96; Gustafsson, s. 190.

bedriva så kallad båtmanverksamhet ansåg att Göteborgs Hamn AB utan skälig anledning förhindrade företaget från att starta sin verksamhet. Göteborgs Hamn AB nekade företaget tillgång till nödvändiga passertillstånd och företaget ansåg därmed att man stängdes ute från marknaden eftersom tillträde till hamnen var nödvändigt för verksamheten. Med anledning av omständigheterna i fallet aktualiserades frågan om även en aktör med dominerande ställning på en marknad, men som inte bedriver verksamhet på en nedströmsmarknad, kan omfattas av doktrinen om nödvändiga nyttigheter. I beslutet betonade Konkurrensverket att en aktör med dominerande ställning agerar på ett sätt som innebär ett missbruk enligt 2 kap. 7 § KL om aktören genom oskäliga villkor utestänger konkurrerande aktörer från tillgång till sådan infrastruktur som anses vara nödvändig för att bedriva konkurrerande verksamhet. Beslutet lämnar en del frågetecken kring om även sådana aktörer som inte bedriver verksamhet på nedströmsmarknaden också kan omfattas av doktrinen om nödvändiga nyttigheter. Westin och Gustafsson framhäver i sin bok Svensk konkurrensrätt att ”doktrinen om nödvändiga nyttigheter ska tolkas och tillämpas restriktivt och särskiljas från begreppet leveransvägran”. Westin och Gustafsson betonar också att ”det inte är meningen att doktrinen skall kunna missbrukas av så kallade free-riders som vill utnyttja en infrastruktur som ett annat företag lyckats bygga upp på en konkurrensutsatt marknad”.¹³⁸

6.4.2.5 Konkurrensverket dnr 583/2016 FTI AB

I avsnitt 2.4.5 konstaterades att den svenska betaltjänstmarknaden karakteriseras av olika typer av infrastruktursamarbeten mellan bankerna. I en pågående tvist har Konkurrensverket tagit ställning till om Svenska Förpackning- och Tidningsinsamlingen AB (FTI) genom leveransvägran agerat på ett sätt som utgör ett missbruk av dominerande ställning. Bakgrunden till fallet är att det sedan år 1994 existerar ett så kallat producentansvar i ÄPAF och PAF för de företag som säljer en vara vilken omsluts av en förpackning. Producentansvaret innebär att företaget har en ekonomisk och fysisk skyldighet att samla in och återvinna förpackningen när

---

¹³⁸ Konkurrensverkets beslut, Dnr 1438/94; Gustafsson, s. 191.

den blir till avfall. Som en respons på införandet av producentansvaret bildade ett flertal företag och organisationer år 1994 FTI. Producenter som ansluter sig till FTI får genom att erlägga en avgift tillgång till FTI:s infrastruktur för insamling och återvinning och kan på så sätt uppfylla det lagstadgade producentansvaret. FTI äger och driver bland annat en rikstäckande infrastruktur av återvinningsstationer för förpackningsavfall (ÅVS-systemet). Sedan år 2012 har FTI mot ersättning upplåtit kapacitet i ÅVS-systemet till företaget TMRresponsibility AB (TMR). År 2016 sade FTI upp sitt avtal med TMR som inneburit att TMR tillåtits att använda FTI:s ÅVS-system. FTI anförde bland annat som skäl för uppsägning att samarbetet med TMR kraftigt begränsade FTI:s möjligheter att utveckla och anpassa sitt system för att kunna möta framtida krav. En leveransplikt ansågs enligt FTI förhindra FTI:s möjlighet att utveckla nya och effektiva insamlingslösningar vilket skulle missgynna konsumenterna. Konkurrensverket utredde TMR:s möjlighet att inrätta en egen infrastruktur som motsvarade FTI:s samt undersökte om det eventuellt fanns något annat alternativ till ÅVS-systemet som TMR hade möjlighet använda. Av utredningen framgick att det är orimligt svårt att inrätta en motsvarighet till den infrastruktur som ÅVS-systemet innebar. Konkurrensverkets utredning fann inte heller att det existerade något realistiskt alternativ till ÅVS-systemet. ÅVS-systemet ansågs därmed utgöra en nödvändig nytthet för bedrivandet av TMR:s verksamhet. Genom uppsägningen av nyttjanderättsavtalet med TMR ansåg Konkurrensverket att FTI utestängde TMR från marknaden för producentansvarstjänster för hushållsförpackningar. Eftersom att uppsägningen av avtalet inte kunnat visas vara objektivt berättigad eller uppvägs av fördelar i effektivitetshänseende beslutade Konkurrensverket att FTI:s agerande utgör ett missbruk av dominerande ställning i strid med 2 kap. 7 § KL och artikel 102 FEUF.¹³⁹

Beslutet från Konkurrensverket har bestridits och överklagats av FTI och saken kommer att prövas av Patent- och Marknadsdomstolen¹⁴⁰.¹⁴¹

---

¹³⁹ Konkurrensverkets beslut, Dnr 583/2016.

¹⁴⁰ Tidigare Marknadsdomstolen.

¹⁴¹ Colliander, Johan, *Dagens Handel, FTI överklagar beslut.*

6.5 Resonemanget bakom begreppet nödvändig nytthet

För att utreda det bakomliggande resonemanget till begreppet nödvändig nytthet anser jag att utvecklingen av begreppet inom både amerikansk, europeisk och svensk rätt bör betraktas som en helhet. Ett fall som talar emot min uppfattning är fallet Oscar Bronner där EU-domstolen valt att inte koppla bedömningen av begreppet nödvändig nytthet till den amerikanska doktrinen. Jag anser dock att den amerikanska doktrinen utgör källan till att begreppet nödvändig nytthet kommit att användas inom den europeiska rätten från första början.

I den amerikanska rättspraxis som redogjorts för ovan går enligt min mening att utläsa en tydlig marknadsmässig förklaring bakom användningen av begreppet. Som utgångspunkt har fokus i exempelvis fallet med TRA framhävts vara järnvägsbroarnas nödvändighet med hänsyn till möjligheten att bedriva konkurrerande verksamhet. I fallet med F.C.C. framstår användningen av begreppet nödvändig nytthet också vara marknadsmässigt grundade. I fallen med AP och OTP framhävs, utöver den marknadsmässiga aspekten, även en mer allmännyttig aspekt. I dessa fall används begreppet nödvändig nytthet för att rättfärdiga tillträde till sådan infrastruktur som, utöver att vara nyttig eller nödvändig för konkurrensen, även betraktas som nödvändig av andra mer allmänna skäl. I fallet med OTP framhävs betydelsen av ett fungerande elnät för allmänheten och i fallet med AP framhävs betydelsen av det fria informationsflödet.

Inom EU har fokus på det handelspolitiska alltid utgjort en central del av samarbetet.¹⁴² Enligt min uppfattning återspeglar sig det även i användningen av begreppet nödvändig nytthet inom EU-rätten. De europarättsliga fall som redogjorts för ovan har samtliga gemensamt att den marknadsmässiga aspekten står i fokus.

---

¹⁴² Se avsnitt 2.2.

I svensk rätt går det enligt min uppfattning att identifiera ett blandat resonemang bakom användningen av begreppet. I fallen med Luftfartsverket, Posten Sverige AB, Göteborgs Båtmän AB står de marknadsmässiga hänsynen i fokus. I fallet med Ekfors Kraft AB uppmärksammar MD förvisso den allmännyttiga betydelsen av en fungerande gatu- och vägbelysning. Eftersom frågan i fallet avgjordes på grund av att kommunerna i fallet inte kunnat framföra tillräckliga skäl för sitt påstående framgår tyvärr inte av fallet hur stor vikt den allmännyttiga hänsynen hade fått för användningen av begreppet nödvändig nytthet. Det går dock att konstatera att det faktum att en icke-fungerande gatu- och vägbelysning kunde resultera i både trafikfara och allmän otrygghet, inte var tillräckligt för att referera till infrastrukturen som en nödvändig nytthet. Behovet av en fungerande gatu- och vägbelysning kunde tillgodoses genom andra potentiella och rimliga alternativ än den berörda belysningsanläggningen i fallet. I fallet med FTI AB finns det med hänsyn till miljö och återvinning en tydlig allmännyttig aspekt med ÅVS-systemet. FTI anförde bland annat att en leveransplikt kunde komma att missgynna konsumenterna. Trots detta valde Konkurrensverket att bedöma FTI:s leveransvägran som ett missbruk av dominerande ställning och det finns anledning att misstänka att Konkurrensverket i detta fall prioriterade den marknadsmässiga nyttan genom en ökad konkurrens före den allmänna nyttan utifrån miljöhänsyn.

7 Analys

7.1 Inledning

Syftet med den här framställningen är att kritiskt granska den rättsliga utvecklingen med fokus på XS2A-bestämmelserna i PSD2. Den kritiska granskningen sker genom en jämförelse av bestämmelserna i PSD2 med det konkurrensrättsliga begreppet nödvändig nyttighet. För att uppnå syftet bygger framställningen på de tre följande frågeställningarna:

- *Vad innebär XS2A-bestämmelserna i PSD2?*
- *Vad innebär begreppet nödvändig nyttighet?*
- *Är XS2A-bestämmelserna förenliga med begreppet nödvändig nyttighet?*

Framställningen inleddes med en redogörelse för de bakomliggande förklaringarna till den rättsliga utvecklingen på betaltjänstmarknaden. Därefter redogjordes för PSD2 och de relevanta bestämmelserna i direktivet. Genom redogörelsen av PSD2 och de förändringar som direktivet genom de relevanta bestämmelserna innebär har framställningens första frågeställningen besvarats löpande i arbetet. Som exempel kan nämnas att XS2A-bestämmelserna i direktivet innebär att nya kategorier av betaltjänstleverantörer ges tillgång till kontoförvaltande aktörers kontosystem. XS2A-bestämmelserna har och kommer i sin tur att ge upphov till nya trender på betaltjänstmarknaden, exempelvis open banking. Utöver dessa förändringar innebär PSD2 även ett bredare tillämpningsområde vilket kommer att resultera i att fler aktörer på betaltjänstmarknaden omfattas av regleringen och de tillsynskrav som finns. Bland de nya aktörer som fortsättningsvis kommer att omfattas av reglerna på betaltjänstmarknaden återfinns de aktörer som utgör leverantörer av kontoinformationstjänster och

betalningsinitieringstjänster, tjänster som möjliggörs genom XS2A-bestämmelserna.¹⁴³

För att, utifrån begreppet nödvändig nyttighet, kritiskt granska den rättsliga utvecklingen med fokus på XS2A-bestämmelserna har det varit nödvändigt att i framställningen först redogöra för begreppet. Genom redogörelsen för begreppet har även framställningens andra frågeställning besvarats. Redogörelsen för begreppet nödvändig nyttighet har inkluderat en översiktlig beskrivning av relevanta begrepp och bestämmelser inom konkurrensrätten. I beskrivningen redogjordes bland annat för begreppen relevant marknad och missbruk av dominerande ställning. Därefter introducerades läsaren till begreppet nödvändig nyttighet, begreppets ursprung, innebörd samt några vägledande rättsfall och beslut ur amerikansk, europeisk och svensk rätt.¹⁴⁴

Mot bakgrund av det som konstaterats ovan gällande framställningens två första frågeställningar kvarstår endast att utreda XS2A-bestämmelsernas förenlighet med begreppet nödvändig nyttighet.

För att besvara framställningens tredje frågeställning har jag valt att bryta ner frågan i tre frågor som lyder som följer:

- Kan begreppet nödvändig nyttighet appliceras på de relevanta bestämmelserna i PSD2?
- Är PSD2:s bestämmelser om tillgång till kontosystem förenliga med resonemanget bakom begreppet nödvändig nyttighet?
- Utgör kontosystem en sådan nödvändig nyttighet för konkurrerande aktörer som avses med begreppet?

---

¹⁴³ Se kapitel 4.

¹⁴⁴ Se kapitel 5 och 6.

7.2 Begreppet nödvändig nyttighets tillämplighet på PSD2

Den första frågeställningen som kommer att försöka besvaras är som även redogjorts för ovan:

- Kan begreppet nödvändig nyttighet appliceras på de relevanta bestämmelserna i PSD2?

Som redogjorts för i kapitel 6 har begreppet nödvändig nyttighet sitt ursprung i the essential facilities doctrine och användningen av begreppet sträcker sig långt tillbaka i tiden. Begreppet användes första gången i det amerikanska rättsfallet *United States v. Terminal Railroad Association of St. Louis* från år 1912.¹⁴⁵ Sedan år 1912 har begreppet nödvändig nyttighet använts i flertalet amerikanska rättsfall då aktörer med en dominerande ställning tvingats att ställa någon av sina tillgångar till förfogande åt en konkurrent i nedåtströmmande led.¹⁴⁶ Användningen av begreppet nödvändig nyttighet har sedan början på 1990-talet även existerat inom EU-rätten. Kommissionen refererade för första gången till den amerikanska doktrinen i fallet *Sea Containers v. Stena Sealink* och erkände i och med sitt beslut för första gången begreppet nödvändig nyttighet inom EU-rätten.¹⁴⁷ Begreppet har även använts i flertalet svenska fall, både i form av domslut från MD samt beslut om lagtillämpning från Konkurrensverket.¹⁴⁸

Enligt min uppfattning innebär den upprepade användningen av begreppet nödvändig nyttighet i europeisk praxis att begreppet utgör en del av den sedvana som ska ligga till grund för bedömningen av sådana fall som redogjorts för i den här framställningen. Fall då en aktör påstår sig ha rätt till en sådan nyttighet, som annars kan medföra ett missbruk av dominerande ställning på en marknad. Den upprepade användningen av begreppet i praxis

---

¹⁴⁵ Se avsnitt 6.2.2.1.

¹⁴⁶ Se avsnitt 6.2.1.

¹⁴⁷ Se avsnitt 6.3.2.1.

¹⁴⁸ Se avsnitt 6.4.2.

talat även för att begreppet går att betrakta som en konkurrensrättslig princip, vilket även styrks av det faktum att MD i fallet med Ekfors Kraft AB valt att uttrycka det som en princip.¹⁴⁹

I framställningens inledningskapitel konstaterades att framställningen bygger på ett antagande om att begreppet nödvändig nytthet går att tillämpa som verktyg för granskningen av XS2A-bestämmelserna i PSD2. Det systematiserade användandet av begreppet i praxis, samt MD:s hänvisning till begreppet som en princip, talar för det inledande antagandet. Med utgångspunkten att begreppet nödvändig nytthet går att likställa med en princip inom konkurrensrätten är det enligt min uppfattning också möjligt att applicera denna princip på bestämmelserna i PSD2 och därmed utreda bestämmelsernas förenlighet med begreppet.

7.3 PSD2:s förenlighet med begreppet nödvändig nytthet

Mot bakgrunden att begreppet nödvändig nytthet går att betrakta som en princip inom konkurrensrätten, blir en naturlig följdfråga för den här framställningen om de relevanta bestämmelserna i PSD2 är förenliga med begreppet. Framställningens andra frågeställning, som kommer att försöka besvaras i detta avsnitt, lyder därför som följer:

- Är PSD2:s bestämmelser om tillgång till kontosystem förenliga med resonemanget bakom begreppet nödvändig nytthet?

För att besvara frågan måste vi inledningsvis identifiera resonemanget bakom begreppet nödvändig nytthet.

Inledningsvis kan konstateras att en bakomliggande anledning och förklaring till varför begreppet nödvändig nytthet uppstått från första början är för att

---

¹⁴⁹ Se avsnitt 6.4.2.1.

det ur konkurrenshänsyn ansetts vara nödvändigt eller kritiskt för en marknadsaktör att få tillgång till viss infrastruktur eller liknande för att bedriva konkurrerande verksamhet. I avsnitt 6.5 konstaterades att den marknadsmässiga aspekten är den som inledningsvis legat till grund för användningen av begreppet i praxis. Det är även den marknadsmässiga aspekten som till övervägande del varit den aspekt som varit mest central vid bedömningen av om en tillgång varit aktuell att betrakta som en nödvändig nytthet eller inte. I avsnitt 6.5 konstaterades även att det i vissa fall hänvisats till mer allmännyttiga skäl som legat till grund för användningen av begreppet. Ett exempel på ett sådant allmännyttigt skäl är vikten av en fri press.¹⁵⁰

Nästa steg i bedömningen av XS2A-bestämmelsernas förenlighet med begreppet nödvändig nytthet är att identifiera det bakomliggande syftet och målet med bestämmelserna. För att göra det kan hänvisas till avsnitt 4.4 där det konstaterades att bestämmelserna om tillgång till kontosystem införts i PSD2 ”för att ge samtliga aktörer likvärdiga möjligheter att erbjuda betaltjänster som bygger på tillgång till betalningskonton och betalkontoinformation”. Därtill kan konstateras att direktivets syfte är tänkt att bland annat främja en ökad konkurrens på betaltjänstmarknaden.¹⁵¹

Av skälen till PSD2 har framgått att en grundläggande förutsättning för en välfungerande marknad är säkra och tillförlitliga betaltjänster.¹⁵² Det framhålls att en ökad konkurrens bland annat främjar överskådligheten och valbarheten på betaltjänstmarknaden för att på vis bidra till att skapa säkrare betalningssystem åt användarna.¹⁵³

Min bedömning är att det är de marknadsmässiga skälen som utgör den huvudsakliga anledningen bakom införandet av bestämmelserna om tillgång till kontosystem. De allmännyttiga faktorerna i form av säkrare betaltjänster lyfts förvisso fram som viktiga, men utgör i huvudsak endast en förutsättning

---

¹⁵⁰ Se avsnitt 6.2.2.2.

¹⁵¹ Se avsnitt 4.2.

¹⁵² Se avsnitt 4.7.

¹⁵³ Se avsnitt 3.2.

för en fungerande marknad. Det kan dock tänkas att en väl fungerande marknad i sig självt, även kan utgöra en sådan allmännyttig aspekt som skulle kunna ligga till grund för en bedömning av om begreppet nödvändig nytthet kan användas för att berättiga XS2A-bestämmelserna. Enligt min uppfattning har dock de allmännyttiga orsaker bakom användandet av begreppet i praxis gällt sådan infrastruktur eller liknande som inneburit mer ”livsnödvändiga” faktorer, snarare än en välfungerande marknad.

Sammantaget går det att konstatera att det är svårt att fastställa den exakta bakomliggande förklaringen bakom införandet av XS2A-bestämmelserna i PSD2. Min bedömning är att bestämmelserna främst införts av marknadsmässiga skäl men att den positiva allmännyttiga effekten genom säkrare betaltjänster också vidhålls med direktivet. Oavhängigt vilken aspekt som bedöms som den i huvudsak bakomliggande förklaringen till XS2A-bestämmelsernas införande, går det att konstatera att syftet med begreppet nödvändig nytthet har både en marknadsmässig och till viss del allmännyttig aspekt.

Med anledning därav blir min slutsats i denna fråga att resonemanget bakom begreppet nödvändig nytthet, i huvudsak överensstämmer med, och därav är förenligt med det bakomliggande resonemanget till XS2A-bestämmelserna i PSD2.

7.4 Utredning av kontosystem utifrån begreppet nödvändig nytthet

Nästa fråga som jag ämnar besvara med hjälp av denna framställning är:

- Utgör kontosystem en sådan nödvändig nytthet för konkurrerande aktörer som avses med begreppet?

I avsnitt 7.2 konstaterades att begreppet nödvändig nytthet borde vara möjligt att använda som en konkurrensrättslig princip. Förutsatt att begreppet nödvändig nytthet kan betraktas som en konkurrensrättslig princip är min

åsiikt att den också bör ligga till grund för utformandet av den konkurrensrättsliga regleringen. I det här avsnittet utreder jag därför om de kontosystem som avses med XS2A-bestämmelserna i PSD2, kan påstås utgöra en sådan nödvändig nytthet som avses med begreppet.

7.4.1 Relevant marknad

För att utreda om kontosystem utgör en nödvändig nytthet måste inledningsvis konstateras vilket som utgör den relevanta marknaden. I avsnitt 5.2 beskrevs att den relevanta marknaden går att dela upp i dels en relevant geografisk marknad och dels en relevant produktmarknad.

Den relevanta produktmarknaden omfattar enligt ett tillkännagivande från kommissionen alla varor eller tjänster som på grund av sina egenskaper, sitt pris och den tilltänkta användningen av konsumenterna betraktas som utbytbara. Bestämmelserna om tillgång till kontosystem har införts eftersom de så kallade betalningsinitieringstjänsterna och kontoinformationstjänsterna behöver tillgång till någon form av kontosystem för att fungera. Den relevanta produktmarknaden bör enligt min uppfattning därför fastställas till att omfatta sådana betaltjänster.¹⁵⁴

Riktlinjer för bedömningen av vad som utgör den relevanta geografiska marknaden går också att finna i kommissionens tillkännagivande. Enligt kommissionen utgörs den relevanta geografiska marknaden av det område inom vilket de berörda företagen tillhandahåller de relevanta produkterna eller tjänsterna. Inom samma område ska konkurrensvillkoren vara tillräckligt likartade och området kan även skiljas från angränsande geografiska områden framför allt på grund av väsentliga skillnader i konkurrensvillkoren.¹⁵⁵ Utgångspunkten med betaltjänstdirektiven har konstaterats vara att först och främst upprätta en gemensam inre betalningsmarknad inom EU. På den inre betalningsmarknaden var avsikten att betaltjänstleverantörer skulle ges möjlighet att, under en gemensam rättslig ram, konkurrera på jämbördiga

---

¹⁵⁴ Se avsnitt 5.2.

¹⁵⁵ Se avsnitt 5.2.

villkor.¹⁵⁶ Den relevanta geografiska marknaden i vårt fall utgörs därför i min mening av det geografiska område som EU innebär.

7.4.2 De kontoförvaltande aktörernas marknadsställning

Nästa steg i bedömningen av om kontosystem utgör en nödvändig nytta är att avgöra om de aktörer som förvaltar och har tillgång till ett kontosystem anses ha en dominerande ställning på marknaden. I avsnitt 2.4.4 konstaterades att bankerna länge erbjudit ett slags fullservicekoncept där de dels erbjudit kontoförvaltning men även erbjudit egna finansiella tjänster och produkter. Det går därför att konstatera att de aktörer vars marknadsställning ligger till grund för vår utredning utgörs av banker. I avsnitt 2.4.5 konstaterades vidare att de svenska storbankerna har en väldigt stor marknadsandel på den svenska bankmarknaden. Koncentrationen på den svenska bankmarknaden är dock något lägre än genomsnittet i EU. Eftersom de svenska storbankerna har en samlad marknadsandel på cirka 70 procent på den svenska inlåningsmarknaden kan det antas att de genomsnittliga marknadsandelarna för storbankerna inom EU på ett ungefär motsvarar denna siffra.¹⁵⁷ För att anses ha en dominerande ställning på en marknad har det konstaterats att det räcker med en marknadsandel på mellan 40 och 50 procent av den totala marknaden.¹⁵⁸

Eftersom storbankernas marknadsandel på cirka 70 procent innefattar storbankernas sammanlagda marknadsandel går det att diskutera om bankernas enskilda marknadsandelar ska ligga till grund för utredningen i den här framställningen. Jag har valt att betrakta samtliga storbanker inom EU som en samlad spelare på EU:s betaltjänstmarknad och ställer deras totala marknadsandel mot övriga mindre banker, som utöver storbankerna, också förvaltar och har tillgång till kontosystem. En av de bakomliggande förklaringarna till varför jag valt att betrakta storbankerna som en samlad aktör är på grund av det faktum att den svenska betaltjänstmarknaden

---

¹⁵⁶ Se avsnitt 3.2.

¹⁵⁷ Se avsnitt 2.4.5.

¹⁵⁸ Se avsnitt 5.3.

karaktiseras av olika former av infrastruktursamarbeten mellan storbankerna. Det har i framställningen konstaterats att det även finns internationella infrastruktursamarbeten på betaltjänstmarknaden i form av exempelvis Visa och Mastercard.¹⁵⁹ Med anledning därav bygger jag delvis förklaringen av mitt val att betrakta storbankerna som en gemensam aktör på ett antagande om att betaltjänstmarknaden inom EU, likt den svenska betaltjänstmarknaden, sannolikt också karaktiseras av olika former av infrastruktursamarbeten. Därför går det att hävda att storbankerna kan anses ha en dominerande ställning på marknaden.

7.4.3 Kontosystem som nödvändig nytthet

Hittills i min utredning har jag kommit fram till att storbankerna inom EU bör ses som en samlad aktör med dominerande ställning på EU:s betaltjänstmarknad. Nästa steg i min utredning blir därför att avgöra om kontosystem kan utgöra en nödvändig nytthet och om de införda bestämmelserna i PSD2 på så sätt kan berättigas utifrån begreppet nödvändig nytthet. Till grund för min bedömning utgår jag från de kriterier för nödvändiga nyttheter som fastställts i och framgår av den praktiska tillämpningen.

I fallet med Göteborgs Båtmän AB konstaterades att det finns en del frågetecken kring om även sådana aktörer som inte bedriver verksamhet på nedströmsmarknaden kan omfattas av doktrinen om nödvändiga nyttheter.¹⁶⁰ Eftersom bankerna ofta erbjuder egna betaltjänster utöver den egna kontoförvaltningen kan konstateras att bankerna är verksamma både på uppströmsmarknaden och nedströmsmarknaden.¹⁶¹ I förevarande fall behövs därför inte tas ställning till detta faktum.

Det första kriteriet för om en nytthet ska betraktas som en nödvändig nytthet är att den ska vara oundgänglig för att företag ska kunna bedriva

---

¹⁵⁹ Se avsnitt 2.4.5.

¹⁶⁰ Se avsnitt 6.4.2.4.

¹⁶¹ Se avsnitt 2.4.4.

verksamhet på en viss marknad.¹⁶² I utredningen av den relevanta produktmarknaden konstaterades att bestämmelserna om tillgång till kontosystem införts i PSD2 eftersom tillgång till någon form av kontosystem är en nödvändig förutsättning för att betalningsinitieringstjänster och kontoinformationstjänster ska fungera. Det går därför att slå fast att kontosystem som infrastruktur är oundgängligt för att leverantörer av betalningsinitieringstjänster och kontofininformationstjänster ska kunna bedriva sådan verksamhet på betaltjänstmarknaden. Även om kontosystem bedöms som oundgängliga för att bedriva verksamhet på marknaden kvarstår frågan om aktörerna verkligen behöver tillgång till just de kontosystem som ägs och förvaltas av framför allt storbankerna. För att en nyttinghet ska kunna anses utgöra en nödvändig nyttinghet har det också konstaterats att det inte får finnas några faktiska eller potentiella alternativ för den aktör som efterfrågar den. Det måste föreligga hinder som skulle kunna göra det omöjligt eller omöjligt svårt för konkurrerande aktörer att bedriva konkurrerande verksamhet om de inte får tillgång till nyttingheten.¹⁶³ I den här frågan uppstår en diskussion kring de konkurrerande aktörerna på betaltjänstmarknaden och deras möjlighet att till exempel upprätta egna kontosystem. För att upprätta egna kontosystem medföljer att aktörerna måste slå sig in på EU:s bankmarknad. Bankmarknaden har i Sverige konstaterats karakteriseras av stordriftsfördelar och inträdesbarriärer som exempelvis regleringar och inlåsnings effekter med låg kund Rörlighet som resultat.¹⁶⁴ Detta faktum kan enligt mig utgöra ett sådant hinder som gör det omöjligt eller åtminstone orimligt svårt för konkurrerande aktörer att bedriva verksamhet på betaltjänstmarknaden, om de inte får tillgång till de kontosystem som redan etablerats. Därför kan kontosystem utgöra en nödvändig nyttinghet i enlighet med det konkurrensrättsliga begreppet.

---

¹⁶² Se avsnitt 6.4.2.1.

¹⁶³ Se avsnitt 6.4.2.1.

¹⁶⁴ Se avsnitt 2.4.5.

7.5 Sammanfattande slutsatser

I den här analysen har utretts om XS2A-bestämmelserna i PSD2 är förenliga med begreppet nödvändig nytthet. För att sammanfatta utredningen kan konstateras att syftet med XS2A-bestämmelserna i huvudsak stämmer överens med det resonemang bakom begreppet nödvändighet som går att utläsa ur den praktiska tillämpningen av begreppet. Det går vidare att konstatera att det sett till förhållandena på betaltjänstmarknaden, i kombination med olika former av inträdesbarriärer, är mycket svårt för betaltjänstleverantörer att tillhandahålla betalningsinitieringstjänster och kontoinformationstjänster utan tillgång till kontosystem. Eftersom tillgång till någon form av kontosystem framhålls som nödvändigt för att bedriva sådan verksamhet är det enligt mig möjligt att betrakta kontosystem som en nödvändig nytthet. Avslutningsvis går det även att diskutera om den rättsliga utvecklingen genom införandet av XS2A-bestämmelserna i PSD2, i sig, är nödvändig. Det går exempelvis att hävda att betaltjänstmarknaden, genom höjda krav och förväntningar från konsumenter, tvingas att gå mot en mer öppen infrastruktur. Det är möjligt att de kontoförvaltande aktörerna på betaltjänstmarknaden, oaktat XS2A-bestämmelserna i PSD2, hade tvingats ställa om till nya ”open banking-lösningar” för att tillgodose konsumenternas ökade efterfrågan på skräddarsydda tjänster och nya tekniska betalningslösningar.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Sverige

Prop. 2017/18:77 Nya regler om betaltjänster.

SOU 2016:53 Betaltjänster, förmedlingsavgifter och grundläggande betalkonton.

Europeiska unionen

Europeiska gemenskapernas officiella tidning. Kommissionens tillkännagivande om definitionen av relevant marknad i gemenskapens konkurrenslagstiftning (97/C 372/03). [cit. Kommissionens tillkännagivande om definitionen av relevant marknad]

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om betaltjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiven 97/7/EG, 2002/12/EG och 2002/65/EG, KOM (2005) 603 slutlig. [cit. Förslag till PSD1]

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om betaltjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2013/36/EG och 2009/110/EG samt upphävande av direktiv 2007/64/EG, KOM (2013) 0547 Slutlig. [cit. Förslag till PSD2]

Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om tillämpning av direktiv 2007/64/EG om betaltjänster på den inre marknaden och om förordning (EG) nr 924/2009 om gränsöverskridande betalningar i gemenskapen. [cit. Kommissionens rapport om PSD1]

Litteratur

Bernitz, Ulf & Kjellgren, Anders, *Europarättens grunder*, 5., [omarb. och uppdaterade] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2014. [cit. Bernitz]

Craig, Paul (2002). ”The evolution of the Single Market”. I: Barnard, Catherine & Scott, Joanne. *The Law of the Single European Market – Unpacking the Premises*. Portland, Oregon, USA: Hart Publishing s. 1-40. [cit. Craig]

Gustafsson, Leif & Westin, Jacob, *Konkurrensreglerna i klartext*, Upplaga 1, Wolters Kluwer, Stockholm, 2016 [cit. Westin]

Gustafsson, Leif & Westin, Jacob, *Svensk konkurrensrätt*, 3., [omarb. och uppdaterade] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2010. [cit. Gustafsson]

Kleineman, Jan (2018). "Rättsdogmatisk metod". I: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.). *Juridisk metodlära*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur s. 21-46. [cit. Kleineman]

Nordell, Per Jonas, *Marknadsrätten: en introduktion*, 6., [uppdaterade] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2014. [cit. Nordell]

Artiklar

Bergman, Mats A. *The Role of Essential facilities Doctrine*, The Antitrust Bulletin nr. 46, 2001 s.403-434. [cit. Bergman]

Mezzacapo, Simone, *Competition policy issues in EU retail payment business: the new PSD 2 regulatory principle of open online access to information from "payment accounts" and associated "payment transactions"*, European Competition Law Review nr. 39(12), 2018 s. 534-544. [cit. Mezzacapo]

Seelen, Christopher M. *The Essential Facilities Doctrine: What Does It Mean to Be Essential*, Marquette law review nr. 80, 1997 s. 1117-1133. [cit. Seelen]

Segendorf Björn, Wretman Anna-Lena, *The Swedish payment market in transformation*. Sveriges Riksbank Economic Review nr. 3, 2015, s.48-68 [cit. Segendorf]

Stolarski, Konrad, *Bank account infrastructure as an indispensable means to provide financial services - the essential facilities doctrine revisited*, European Competition Law Review nr. 39(3), 2018 s.124-128. [cit. Stolarski]

Wooldridge, Frank, *The essential facilities doctrine and Magill II: the decision of the ECJ in Oscar Bronner*, Intellectual Property Quarterly nr. 2, 1999 s. 256-264. [cit. Wooldridge]

Elektroniska källor

Artiklar

Colliander, Johan, Dagens Handel. Från den 27 februari 2018. *FTI överklagar beslut*.
<https://www.dagenshandel.se/article/view/588014/fti_overklagar_beslut> (hämtad 2018-11-25)

Evans, Michelle, Forbes. Från den 27 oktober 2017. *Three Payment Trends That Will Change How We Pay in 2018*.

<<https://www.forbes.com/sites/michelleevans1/2017/10/27/three-payment-trends-that-will-change-how-we-pay-in-2018/#2a8a5fda6c2c>> (hämtad 2018-11-14).

Greenhouse Linda, The New York Times. Från den 18 juni 1994. "AT&T Wins Vs. the F.C.C. In High Court".

<<https://www.nytimes.com/1994/06/18/business/at-t-wins-vs-the-fcc-in-high-court.html>> (hämtad 2018-12-12).

Long, Kimberley, Euromoney. Från den 22 juni 2017. *Third-party providers come under PSD2 scrutiny.*

<<https://www.euromoney.com/article/b13k2r0h0rdqr3/third-party-providers-come-under-psd2-scrutiny>> (hämtad 2018-12-02).

Mölne, Viktor, Dagens Industri. Från den 21 januari 2018. *Rusning när storbankerna öppnar dataslussarna.* <<https://digital.di.se/artikel/rusning-nar-storbankerna-oppar-dataslussarna>> (hämtad 2018-12-10).

Neurath, Carolina, Svenska Dagbladet. Från den 25 november 2016.

Klarna: "Bank-id skapar ett monopol". <<https://www.svd.se/klarna-bank-id-skapar-ett-monopol>> (hämtad 2018-12-30).

Tuvhag, Emmylou, Svenska Dagbladet. Från den 26 november 2017. *Kan förändra banksektorn – det innebär nya reglerna.*

<<https://www.svd.se/kan-forandra-banksektorn--det-innebar-nya-reglerna>> (hämtad 2018-12-20).

Konkurrensverket

Konkurrensverket. Uppdragsforskningsrapport 2016:4 Framväxten av mobila, elektroniska betalningstjänster i Sverige – En studie av förändring inom betalsystemet, av Niklas Arvidsson på uppdrag av Konkurrensverket. <http://www.konkurrensverket.se/globalassets/publikationer/uppdragsforskning/forsk-rapport_2016-4.pdf> (hämtad 2018-10-15).

Konkurrensverket, Rapport 2017:7, Betaltjänstmarknaden i Sverige <http://www.konkurrensverket.se/globalassets/publikationer/rapporter/rapport_2017-7.pdf> (hämtad: 2018-10-18).

Konkurrensverket, Rapport 2018:1, Konkurrensen i Sverige 2018 <http://www.konkurrensverket.se/globalassets/publikationer/rapporter/rapport_2018-1.pdf> (hämtad 2018-10-18).

Konkurrensverket, Pressmeddelande från 31 mars 2016.

<<http://www.konkurrensverket.se/nyheter/fortsatt-svart-att-utmana-storbankerna>> (hämtad 2018-10-22).

Konkurrensverket, information från Konkurrensverkets hemsida, *Missbruk av dominerande ställning.*

.<<http://www.konkurrensverket.se/konkurrens/om->

[konkurrensreglerna/missbruk-av-dominerande-stallning/](#)> (hämtad 2018-12-14).

Övrigt

Bank-id, information från Bank-id:s hemsida.
<<https://www.bankid.com/om-oss>> (hämtad 2018-12-05).

EVERY, *Open banking – en revolutionerande möjlighet för banker.*
<<https://www.evry.com/sv/media/artiklar/open-banking-transformation/>>
(hämtad 2018-12-05).

EVERY, Rapport från EVERY, *Open banking transformation.*
<<https://www.evry.com/sv/kampanj/white-papaer-open-banking/>> (hämtad 2018-12-05).

European Central Bank, Pressmeddelande *Payments statistics: 2017*, från den 14 september 2018.
<<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/stats/paysec/html/ecb.pis2017.en.html>>
> (hämtad 2018-11-10).

European Payments Council, *PSD2 explained.*
<https://www.europeanpaymentscouncil.eu/sites/default/files/infographic/2018-04/EPC_Infographic_PSD2_April%202018.pdf> (hämtad 2018-10-14)

MuleSoft, *What is an API? (Application Programming Interface).*
<<https://www.mulesoft.com/resources/api/what-is-an-api>> (hämtad 2018-12-01).

OECD, *The essential facilities concept.*
<<http://www.oecd.org/competition/abuse/1920021.pdf>> (hämtad 2018-11-25).

Riksbanken, Pressmeddelande nr 16 från den 23 mars 2010, *Riksbanken förnyar sedel- och myntserien.*
<http://archive.riksbank.se/Upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Pressmeddelanden/2010/nr16.pdf> (hämtad 2018-10-14).

Svenska Bankföreningen, *What is the best way towards well-functioning PSD2 access to account API solutions?*
<<https://www.swedishbankers.se/media/3802/presentations-psd2-seminar-180523.pdf>> (hämtad 2019-01-03).

Rättsfallsförteckning

Europadomstolen

Mål 85/76 *Hoffman-La Roche & Co. AG mot Europeiska gemenskapernas kommission*, domstolens dom den 13 februari 1979, ECLI:EU:C:1979:36.

Mål C-7/97 *Oscar Bronner mot Mediaprint*, domstolens dom den 26 november 1998, ECLI:EU:C:1998:569.

Europeiska kommissionen

94/19/EC *Sea Containers v. Stena Sealink*, Kommissionens beslut den 21 december 1993.

Mål T-201/04 *Microsoft Corp. mot Europeiska gemenskapernas kommission*, Kommissionens beslut den 28 april 2005, ECLI:EU:T:2005:149.

Konkurrensverket

Konkurrensverkets beslut, Dnr 1438/94.

Konkurrensverkets beslut, Dnr 31/94, 241/94 samt 311/94.

Konkurrensverkets beslut, Dnr 389/96.

Konkurrensverkets beslut, Dnr 583/2016.

Marknadsdomstolen

MD 2007:26.

The Supreme Court of The United States

Associated Press v. United States 326 U.S. 1, Domstolens dom 18 juni 1945.

Otter Tail Power Co. v. United States 410 U.S. 366, Domstolens dom den 5 december 1972.

United States v. Terminal Railroad Association of St. Louis 224 U.S. 383, Domstolens dom den 22 april 1912.

The United States Court of Appeals

MCI Communications Corp. v. AT&T 708 F.2d 1081, Domstolens dom 12 januari 1983.